



PPN1
Poznański Park
Naukowo-Technologiczny

KONCEPCJA PILOTAŻOWEJ SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

Autor opracowania: **Tomasz Marzec**

Opracowanie zostało sporządzone w oparciu o stan prawny na dzień 13 czerwca 2025 r.

Informacja odzwierciedla wykładnię przepisów prawa przyjętą przez autora opracowania. Autor opracowania nie gwarantuje, że wykładnia zostanie podzielona przez organy administracji publicznej stosujące prawo w konkretnej sprawie.

Finansowane przez Unię Europejską. Poglądy i wyrażone opinie są jednak wyłącznie poglądami autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej lub CINEA. Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca nie będą ponosić jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu.

Poznań, 13 czerwca 2025 r.



Spis treści

1. Zakres Opracowania	6
2. Podstawy prawne.....	6
3. Przedmiot koncepcji	7
4. Analiza prawna.....	8
4.1. Podstawy prawne funkcjonowania spółdzielni energetycznej	8
5. Czym jest spółdzielnia energetyczna?	9
5.1. Definicja spółdzielni energetycznej	9
6. Proces zakładania spółdzielni energetycznej.....	11
7. Etap koncepcyjny.....	12
7.1. Analiza historycznego zapotrzebowania spółdzielców na energię elektryczną	13
7.2. Oszacowanie przyszłego kształtowania się zapotrzebowania spółdzielni oraz spółdzielców na energię elektryczną	14
7.3. Symulacja produkcji energii elektrycznej przez instalacje OZE, które mają być eksploatowane w ramach spółdzielni energetycznej	15
7.4. Ustalenie, czy konieczne jest przeprowadzenie inwestycji w instalacje OZE	17
7.5. Projekt prawnego modelu prowadzenia działalności przez spółdzielnię energetyczną.....	20
8. Prawny model prowadzenia działalności przez spółdzielnię - organizacja wewnętrzna spółdzielni	21
8.1. Majątek spółdzielni	22
8.1.1. Udziały	22
8.1.2. Wpisowe	24
8.1.3. Wkład	24
8.2. Prawa i obowiązki członków spółdzielni	25
8.3. Zasady i tryb przyjmowania członków	27
8.4. Zasady zwoływania walnych zgromadzeń, oraz zasady i tryb wyboru oraz odwoływania członków organów spółdzielni	29
8.4.1. Walne zgromadzenie.....	30
8.4.2. Prawo głosu spółdzielców w ramach walnego zgromadzenia	30
8.4.3. Rada nadzorcza	32
8.4.4. Zarząd.....	32



NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

„Finansowane przez Unię Europejską”. Poglądy i wyrażone opinie są jednak wyłącznie poglądami autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca nie będą ponosić jakiejkolwiek odpowiedzialności z tego tytułu”

8.4.5. Reprezentacja spółdzielni.....	33
8.5. Zasady podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) oraz pokrywania strat spółdzielni ...	33
9. Rejestracja spółdzielni w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego	35
9.1. Zebranie minimalnej liczby członków - założycieli.....	35
9.2. Przeprowadzenie założycielskiego walnego zgromadzenia	36
9.2.1. Statut spółdzielni energetycznej – wymogi prawne	36
9.3. Wniosek o rejestrację spółdzielni w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego .	37
9.4. Czynności po uzyskaniu rejestracji w rejestrze przedsiębiorców KRS	39
10. Spółdzielnia energetyczna – wymogi prawne	41
11. Wniosek o wpis spółdzielni energetycznej do wykazu prowadzonego przez Dyrektora Generalnego KOWR.....	45
12. Zawarcie umów ze sprzedawcą energii	48
12.1. Obowiązki operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego	48
12.2. Obowiązki sprzedawcy energii elektrycznej.....	49
13. System wsparcia przeznaczony dla spółdzielni energetycznych	51
13.1. Rozliczenia spółdzielni oraz spółdzielców ze sprzedawcą energii.....	52
13.1.1. Krok pierwszy	53
13.1.2. Krok drugi	53
13.1.3. Krok trzeci	54
13.1.4. Opłaty dystrybucyjne	56
14. Modele rozliczeń wewnętrznych spółdzielni	57
14.1. Model pierwszy – wymiana energii elektrycznej	58
14.1.1. Pierwszy wariant modelu pierwszego	59
14.1.2. Drugi wariant modelu pierwszego	60
14.2. Drugi model.....	61
15. Spółdzielnie energetyczne tworzone w oparciu o jednostki samorządu terytorialnego - gminy.....	62
15.1. Struktura podmiotowa spółdzielni energetycznej tworzonej przez gminę	62
15.2. Uwarunkowania związane z zakupem energii przez gminę w kontekście prawa zamówień publicznych	65
15.3. Struktura Spółdzielni energetycznych funkcjonujących w Wielkopolsce.....	67



15.4. Perspektywy rozwoju spółdzielni energetycznych w Wielkopolsce Wschodniej	69
16. Inwestycja – pozyskiwanie środków przez spółdzielnie energetyczne	73
17. Prowadzenie działalności przez spółdzielnię energetyczną	74
17.1. Rozliczenia spółdzielni	74
17.2. Obowiązki dokumentacyjno-sprawozdawcze spółdzielni energetycznej	75
17.3. Wykreślenie danych spółdzielni energetycznej z wykazu spółdzielni energetycznych	75
17.4. Lustracja	76





**NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**

Dokument wykonano w ramach projektu pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowanego przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL.



**NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

„Finansowane przez Unię Europejską”. Poglądy i wyrażone opinie są jednak wyłącznie poglądami autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca nie będą ponosić jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu”

1. ZAKRES OPRACOWANIA

Opracowanie: Koncepcja pilotażowej spółdzielni energetycznej (dalej jako: „**Koncepcja**”) dotyczy założeń prawnych funkcjonowania spółdzielni energetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem prawnych aspektów wzajemnych rozliczeń spółdzielców w ramach systemu wsparcia dla spółdzielni energetycznej (system opustowy, ang. *net-metering*).

Przedmiot Koncepcji stanowi:

- opracowanie koncepcji spółdzielni energetycznej,
- opracowanie struktury i zasad działania spółdzielni energetycznej zapewniającej samowystarczalność i bezpieczeństwo energetyczne w kilku gminach Partnerów, przygotowanie wzoru statutu spółdzielni energetycznej (odrębny dokument załączony do Koncepcji).

2. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie zostało opracowane, w szczególności, w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 593, dalej jako: „**Prawo spółdzielcze**” lub „**PS**”);
- 2) Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 266 z późn. zm., dalej jako: „**Prawo energetyczne**” lub „**PE**”);
- 3) Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1361 z późn. zm., dalej jako: „**Ustawa o OZE**” lub „**uOZE**”);
- 4) Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie dokonywania rejestracji, bilansowania i udostępniania danych pomiarowych oraz rozliczeń spółdzielni energetycznych (Dz. U. poz. 703, dalej jako: „**Rozporządzenie**”).



Wykaz skrótów użytych w Opracowaniu:

1. **CRBR** - Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych
2. **KOWR** - Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
3. **KRS** - Krajowy Rejestr Sądowy
4. **NIP** - Numer Identyfikacji Podatkowej
5. **OSD** - Operator Systemu Dystrybucyjnego
6. **OSDe** - Operator Systemu Dystrybucyjnego elektroenergetycznego
7. **OZE** - Odnawialne Źródła Energii
8. **PE** - Prawo Energetyczne
9. **PPE** - Punkt Poboru Energii
10. **PRS** - Portal Rejestrów Sądowych
11. **PS** - Prawo Spółdzielcze
12. **uOZE** - Ustawa o Odnawialnych Źródłach Energii

3. PRZEDMIOT KONCEPCJI

Koncepcja przedstawia struktury i zasady funkcjonowania spółdzielni energetycznej zapewniającej samowystarczalność i bezpieczeństwo energetyczne, które będą wykorzystane przez Zamawiającego tj. Fundację UAM (w ramach, której funkcjonuje Poznański Park Naukowo-Technologiczny), w zakresie wspierania zakładania pilotażowych spółdzielni energetycznych w gminach Wielkopolski Wschodniej oraz powiązane z nimi samorządowe (gminne) osoby prawne ¹.

¹ Pojęcie nieposiadające definicji legalnej (ustawowej), ale stosunkowo często spotykane w piśmiennictwie. Oznacza podmiot posiadający osobowość prawną przyznaną na podstawie danego aktu prawnego, zarządzaną, nadzorowaną oraz kontrolowaną przez gminę – np. spółka komunalna, gminny ośrodek kultury, biblioteka, etc. – zob. D. Szafrński, Status gminnej osoby prawnej w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, <https://www.prawo.pl/samorzad/gminna-osoba-prawna-w-swietle-ustawy-o-ochronie-konkurencji-i-78689.html>, B. Dolnicki, Gminne jednostki organizacyjne a jednostki organizacyjne gminy, Gdańskie Studia Prawnicze, 2015/XXXIV, s. 69, J. J. Zięty, Glosa do wyroku NSA z 12.03.2019 r., I OSK 657/19, dotyczącego kontrolowania spółek



4. ANALIZA PRAWNA

4.1. PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

W celu uporządkowania analizy prezentowanej w niniejszym Opracowaniu, w pierwszej kolejności należy przedstawić katalog aktów prawnych, zawierających najważniejsze przepisy regulujące zakładanie oraz prowadzenie działalności przez spółdzielnie energetyczne:

- 1) Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze

Zakres regulacji: podstawowe zasady regulujące działanie spółdzielni, ustroju wewnętrznego spółdzielni – jej organizacji oraz majątku.

- 2) Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii

Zakres regulacji: wymogi prawne, które musi spełnić spółdzielnia energetyczna, procedura rejestracji spółdzielni w wykazie spółdzielni energetycznych, system wsparcia przeznaczonego dla spółdzielni energetycznych, a także relacje spółdzielni energetycznej z operatorem systemu dystrybucyjnego oraz sprzedawcą energii.

- 3) Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne

Zakres regulacji: przyłączenie instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) do sieci dystrybucyjnej, usługi dystrybucji energii elektrycznej oraz sprzedaży energii elektrycznej na rzecz spółdzielni.

- 4) Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie dokonywania rejestracji, bilansowania i udostępniania danych pomiarowych oraz rozliczeń spółdzielni energetycznych

komunalnych przez radę gminy (glosa częściowo krytyczna), Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2020/7, s. 40-47.



Zakres regulacji: szczegółowe zasady dotyczące systemu wsparcia dla spółdzielni energetycznych oraz bilansowania energii na rzecz spółdzielni oraz spółdzielców.

5. CZYM JEST SPÓŁDZIELNIA ENERGETYCZNA?

Spółdzielnia energetyczna stanowi pojęcie prawne zdefiniowane w ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii. Ustawodawca wprowadził spółdzielnię energetyczną do systemu prawa w 2016 r. Od początku celem jej założenia było wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych w celu zaspokajania potrzeb jej członków. W kolejnych latach kontynuowano proces tworzenia ram prawnych regulujących funkcjonowanie spółdzielni energetycznych. Nowelizacje ustawy o OZE z lat 2018 – 2019 uzupełniły dotychczasowe przepisy o system wsparcia oparty na ilościowych rozliczeniach energii elektrycznej wprowadzonej do sieci elektroenergetycznej oraz z niej pobranej, a także o szczegółowe warunki prowadzenia działalności przez spółdzielnię energetyczną. Przepisy te następnie doprecyzowano, w odpowiedzi na wątpliwości interpretacyjne wynikające z doświadczeń pierwszych spółdzielni energetycznych.

Bardzo istotne znaczenie miało uchwalenie Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie dokonywania rejestracji, bilansowania i udostępniania danych pomiarowych oraz rozliczeń spółdzielni energetycznych. Od dnia wejścia w życie tego aktu prawnego, można mówić o przyjęciu przez ustawodawcę pełnej regulacji prawnej pozwalającej na zakładanie oraz prowadzenie działalności przez spółdzielnie energetyczne w Polsce.

5.1. DEFINICJA SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

Przepisy regulujące prowadzenie działalności w formie spółdzielni energetycznej znajdują się przede wszystkim w ustawie o OZE. Należy pamiętać także o przepisach uregulowanych w innych aktach prawnych zaliczanych przede wszystkim do prawa spółdzielczego, prawa energetycznego oraz podatkowego. W przypadku spółdzielni



tworzonych przez gminy zastosowanie znajdą także przepisy regulujące ustrój jednostek samorządu terytorialnego.

Do najważniejszych kwestii uregulowanych w polskim prawie można zaliczyć przede wszystkim:

- wymogi prawne związane z zakładaniem oraz prowadzeniem działalności przez spółdzielnię energetyczną,
- ustrój wewnętrzny spółdzielni energetycznej,
- proces inwestycyjny polegający na lokalizowaniu oraz budowaniu instalacji OZE
- relacje spółdzielni z operatorem systemu dystrybucyjnego oraz sprzedawcą energii,
- rozliczenia spółdzielni energetycznej w ramach przeznaczonego dla niej systemu wsparcia,
- kontrolę prowadzenia działalności przez spółdzielnię w ramach nadzoru Dyrektora Generalnego KOWR,
- procedury lustracji.

Zgodnie z art. 2 pkt. 33a ustawy o OZE spółdzielnia energetyczna jest to spółdzielnia w rozumieniu ustawy prawo spółdzielcze, albo spółdzielnia rolników w rozumieniu ustawy o spółdzielniach rolników, których przedmiotem działalności jest

- wytwarzanie energii elektrycznej lub biogazu, lub biogazu rolniczego, lub biometanu, lub ciepła w instalacjach odnawialnego źródła energii,
- obrót nimi lub
- ich magazynowanie,

dokonywane w ramach działalności prowadzonej wyłącznie na rzecz tych spółdzielni oraz ich członków.



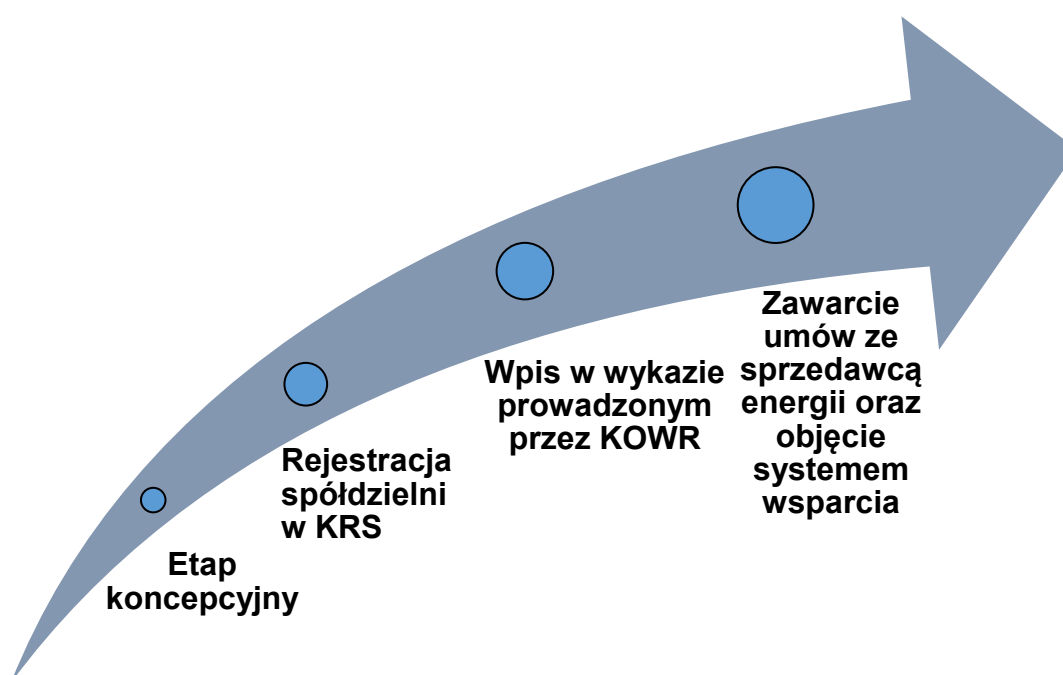
Definicja ta określa formę prawną spółdzielni energetycznej oraz określa przedmiot jej działalności. Co istotne, spółdzielnia energetyczna może także realizować działalność inną niż określona w ustawie (np. prowadzić działalność wytwórczą w rolnictwie, zaspokajać potrzeby mieszkaniowe jej członków, działać na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym itp.).

6. PROCES ZAKŁADANIA SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

W celu założenia spółdzielni energetycznej oraz rozpoczęcia przez nią działalności wyróżnić można następujące etapy:

- 1) etap koncepcyjny,
- 2) rejestracja spółdzielni w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS),
- 3) wpis spółdzielni w wykazie spółdzielni energetycznych prowadzonym przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa,
- 4) zawarcie umów ze sprzedawcą energii oraz objęcie systemem wsparcia.

Proces ten obrazuje poniższy diagram:



Etapy zakładania spółdzielni energetycznej zostały omówione także w osobnym dokumencie „*Mapa drogowa tworzenia spółdzielni energetycznych*” realizowanym na rzecz Zamawiającego. Aby każdy z dokumentów stanowił niezależną podstawę nabycia informacji o procesie zakładania spółdzielni energetycznej podjęto decyzję, aby w niniejszym dokumencie uwzględnić również kluczowe informacje ujęte w dokumencie pt. „*Mapa drogowa tworzenia spółdzielni energetycznych*”.

W celu zapewnienia Spółdzielni także informacji dotyczącej wewnętrznej organizacji spółdzielni, poniżej pomocniczo omówiono także kluczowe aspekty wyjaśniające prawne aspekty bieżącego zarządzania Spółdzielnią.

7. ETAP KONCEPCYJNY

Etap koncepcyjny polega zasadniczo na opracowaniu koncepcji funkcjonowania spółdzielni, opracowaniu listy (bazy) potencjalnych członków, sformułowaniu biznesowego modelu prowadzenia działalności przez spółdzielnię, jak również zabezpieczenia prawnych aspektów inwestycji, poprzez przede wszystkim sporządzenie projektu statutu oraz umów regulujących relacje panujące wewnątrz spółdzielni.

Jak wynika z analizy art. 38c uOZE wraz z treścią Rozporządzenia, rozliczanie wytworzonej energii w ramach spółdzielni energetycznej jest najbardziej korzystne, gdy ilość wytworzonej energii równoważy (w największym możliwym stopniu) zapotrzebowanie na nią występujące w danej godzinie.

W celu zaplanowania przedsięwzięcia w taki sposób, aby zostały spełnione wymogi zamieszczone w ustawie o OZE oraz spółdzielnia przynosiła jej członkom możliwie największe korzyści, rekomenduje się:

1. przeprowadzenie kompleksowej analizy historycznego zapotrzebowania spółdzielców na energię elektryczną,



2. oszacowanie, jak w przyszłości kształtować się będzie zapotrzebowanie spółdzielni oraz spółdzielców na energię elektryczną,
3. przeprowadzenie symulacji produkcji energii elektrycznej przez instalacje OZE, które mają być eksploatowane w ramach spółdzielni energetycznej oraz zapotrzebowania na energię elektryczną przez spółdzielców, w ramach systemu wsparcia przewidzianego Rozporządzeniem,
4. ustalenie, czy konieczne jest przeprowadzenie (dalszych) inwestycji w instalacje OZE,
5. zaprojektowanie prawnego modelu prowadzenia działalności przez spółdzielnię energetyczną – regulującego stosunki wewnętrzne spółdzielni (w tym rozliczenia ze spółdzielnią) oraz umowy zawierane ze spółkami energetycznymi.

Przed omówieniem szczegółowych zagadnień związanych z etapem koncepcyjnym, należy zaznaczyć, że przepisy powszechnie obowiązującego prawa wyznaczają system wsparcia wyłącznie w przypadku wytwarzania przez spółdzielnię energetyczną energii elektrycznej. Pozostałe rodzaje energii (energia cieplna, biogaz, biogaz rolniczy, biometan) nie są objęte systemem wsparcia. Z tego względu niniejsza Koncepcja odnosi się wyłącznie do zakładania spółdzielni, której działalność ogranicza się do energii elektrycznej.

7.1. ANALIZA HISTORYCZNEGO ZAPOTRZEBOWANIA SPÓŁDZIELCÓW NA ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

W celu wykonania analizy historycznego zapotrzebowania spółdzielców na energię elektryczną należy zebrać przede wszystkim dane o:

1. zużyciu energii elektrycznej czynnej przez spółdzielców,
2. wysokości opłat dystrybucyjnych ponoszonych w przeszłości przez spółdzielców.

Informacje te znajdują się przede wszystkim na dokumentach sprzedażowych (fakturach VAT) otrzymywanych od sprzedawcy energii. Ich treść może być stosunkowo trudna do analizy – należy uwzględnić zużycie w ramach poszczególnych



punktów poboru energii (PPE), okresy rozliczeniowe (jedno- lub dwu- miesięczne) oraz stawki obowiązujące w ramach grupy taryfowej (lub grup taryfowych), w których rozlicza się każdy spółdzielca. Dotyczy to zróżnicowania stawek za energię czynną oraz opłaty dystrybucyjne. Należy również uwzględnić czynniki zewnętrzne, od których zależą ceny energii, jak m.in. tzw. „zamrożenie cen energii” – ustalenie cen maksymalnych za energię elektryczną dla wybranych odbiorców końcowych³.

Co istotne, jest możliwe uzyskanie zbiorczych danych o zużyciu energii elektrycznej czynnej, jak również o wysokości opłat dystrybucyjnych ponoszonych w przeszłości przez spółdzielców, z podziałem na poszczególne PPE oraz (jeżeli pozwalają na to warunki techniczne) dane przedstawione w ujęciu czasowym (układ dobowo-godzinowy), od sprzedawcy energii lub operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego (OSDe) – w zależności od zawartej umowy (umowy kompleksowej lub oddzielnie umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy dystrybucji). Co istotne, każdy sprzedawca energii oraz OSDe ustala samodzielnie szczegółowe zasady udostępniania takich danych. Dzieje się to, co do zasady odpłatnie, w zależności od ilości posiadanych PPE. W celu uzyskania informacji oraz oferty takiej usługi, należy skontaktować się z właściwą spółką energetyczną.

7.2. OSZACOWANIE PRZYSZŁEGO KSZTAŁTOWANIA SIĘ ZAPOTRZEBOWANIA SPÓŁDZIELNI ORAZ SPÓŁDZIELCÓW NA ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Z uwagi na wymogi prawne kierowane względem spółdzielni energetycznej (m.in. wymóg, aby łączna sprawność wytwarzania energii elektrycznej przez instalacje OZE wykorzystywane przez spółdzielnię powinna umożliwić pokrycie w ciągu roku nie mniej niż 70% potrzeb własnych spółdzielni energetycznej i jej członków⁴) należy

³ Zob. szerzej: Zamrożenie cen energii i bon energetycznych, źródło: <https://www.gov.pl/web/premier/zamrozenie-cen-energii-i-bon-energetyczny>, podstawa prawna: ustawa z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz.U. 2024 poz. 859 ze zm.)

⁴ 40% dla spółdzielni energetycznych, które do dnia 31 grudnia 2025 r. złożą wniosek o wpis do wykazu spółdzielni energetycznych, zgodnie z art. 41 Ustawa z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1762): „*Uznaje się, że spółdzielnia w rozumieniu art. 1 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U.*



zweryfikować, stopień pokrycia zapotrzebowania na energię elektryczną spółdzielców przez instalacje OZE przez nich wykorzystywane. W tym celu należy przeprowadzić prognozę zapotrzebowania na energię elektryczną przez spółdzielców w przyszłości – biorąc pod uwagę możliwe do przewidzenia zmiany zapotrzebowania (m.in. energochłonne inwestycje, zwiększenie wolumenu produkcji w przypadku przedsiębiorstw itp.).

Co istotne, ustawodawca określając wymóg ustawowy, o którym mowa w akapicie powyżej wskazał na „sprawność wytwarzania energii elektrycznej”, czego nie należy utożsamiać z zainstalowaną mocą elektroenergetyczną a **wydajnością instalacji**, na którą składają się, w zależności od rodzaju instalacji OZE m.in.:

1. moc zainstalowana,
2. warunki atmosferyczne (nasłonecznienie w przypadku instalacji PV lub warunki wiatrowe w przypadku instalacji OZE opartych o wytwarzanie energii elektrycznej z wiatru),
3. substrat użyty do przeprowadzenia fermentacji beztlenowej w przypadku wytwarzania biogazu oraz użyta technologia.

7.3. SYMULACJA PRODUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ PRZEZ INSTALACJE OZE, KTÓRE MAJĄ BYĆ EKSPLOATOWANE W RAMACH SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

System wsparcia dla spółdzielni energetycznych uregulowany w art. 38c uOZE oraz w na Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z 23 marca 2022 r. polega na mechanizmie ilościowego bilansowania energii w ramach tzw. systemu opustów (ang. *net-metering*). Systemem objęte są spółdzielnie energetyczne wpisane

z 2021 r. poz. 648 oraz z 2023 r. poz. 1450) oraz spółdzielni rolników w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 9, których przedmiotem działalności jest lub będzie wytwarzanie energii elektrycznej, spełniają warunek w zakresie pokrycia w ciągu roku potrzeb własnych spółdzielni energetycznej, o którym mowa w art. 38e ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy zmienianej w art. 1, jeżeli do dnia 31 grudnia 2025 r. złożą wniosek, o którym mowa w art. 38g ustawy zmienianej w art. 1, a sprawność wytwarzania energii elektrycznej wszystkich instalacji odnawialnego źródła energii umożliwi pokrycie w ciągu roku nie mniej niż 40% potrzeb własnych danej spółdzielni i jej członków albo danej spółdzielni rolników i jej członków.”

15



do wykazu spółdzielni energetycznych prowadzonego przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

Zgodnie z systemem ilościowych rozliczeń energii, spółdzielnia wytwarza energię w instalacjach odnawialnych źródeł energii (OZE), które mogą być własnością spółdzielni lub jej członków. Energia pobierana oraz przekazywana jest bezpośrednio do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej.

Bilansowanie odbywa się w trzech krokach:

1. Dla każdego spółdzielcy (będącego wytwórcą lub odbiorcą energii elektrycznej) – bilansowaniu podlega różnica między energią wprowadzoną do sieci a pobraną w każdej godzinie (§ 2 ust. 3 pkt 1 Rozporządzenia).
2. Dla całej spółdzielni energetycznej – suma bilansów członków spółdzielni w danej godzinie (§ 2 ust. 3 pkt 2 Rozporządzenia).
3. Bilansowanie w ramach okresu rozliczeniowego (miesiąc) – energia sumowana z godzin, z uwzględnieniem stosunku ilościowego 1 do 0,6 (40% nadwyżki energii wprowadzonej nad energią pobraną w danych godzinach przekazywana jest sprzedawcy energii jako „rekompensata”, którą dysponuje sprzedawca energii, w celu pokrycia kosztów rozliczenia, w tym opłat, o których mowa w art. 38c ust. 7 uOZE) - (§ 3 ust. 1 Rozporządzenia).

Rozliczenia zgodnie z Rozporządzeniem dokonywane są na podstawie wskazań liczników zdalnego odczytu, które w czasie rzeczywistym rejestrują energię pobraną i wprowadzoną do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej, co umożliwia przeprowadzenie bilansowania. Dane zbierane są przez operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego i przekazywane sprzedawcy energii, który następnie dokonuje rozliczeń ze spółdzielnią oraz spółdzielcami.

Przed przystąpieniem do założenia spółdzielni rekomenduje się przeprowadzenie symulacji produkcji energii elektrycznej w ramach instalacji OZE wykorzystywanych



w ramach spółdzielni z uwzględnieniem systemu wsparcia. W ten sposób przyszli spółdzielcy będą mogli zweryfikować, w jakim stopniu ich dobowe modele zapotrzebowania na energię elektryczną oraz produkcji energii elektrycznej pokrywają się oraz jakich zmian należy dokonać w celu optymalizacji wykorzystania energii w ramach systemu opustowego.

Przyszli spółdzielcy powinni także, w miarę możliwości, już na etapie koncepcyjnym, określić model rozliczeń wewnętrznych.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń spółdzielni energetycznych wyróżnić można w zasadzie dwa podstawowe modele rozliczeń wewnętrznych:

1. wymianę (energii elektrycznej) opartą na rozliczeniach uzupełniających ewentualne nadwyżki oraz niedobory,
2. obrót energią elektryczną wewnątrz spółdzielni.

Powyższe zagadnienia – system wsparcia dla spółdzielni energetycznych oraz modele rozliczeń wewnętrznych szerzej zostały opisane w dalszej części niniejszej Koncepcji – nb. 111 - 166.

7.4. USTALENIE, CZY KONIECZNE JEST PRZEPROWADZENIE INWESTYCJI W INSTALACJE OZE

Spółdzielnia energetyczna może powstawać w oparciu o istniejące już instalacje OZE. Wówczas należy przede wszystkim zwrócić uwagę na zawarte przez podmiot władający instalacją umowy, na podstawie których wytwarzana energia jest wprowadzana do sieci dystrybucyjnej i ewentualnie sprzedawana. Wytwarzanie, wprowadzanie do sieci oraz rozliczanie energii na rzecz spółdzielni co do zasady wyklucza inne przeznaczenie energii⁵.

Z tego względu należy skorelować moment wpisu do wykazu spółdzielni energetycznych KOWR oraz zawarcie umów ze sprzedawcą energii, z zakończeniem

⁵ Sprzedaż w ramach systemu aukcyjnego, instrumentów typu feed-in-tariff, feed-in-premium, sprzedaż wg stawek umownych, na podstawie kontraktu PPA/cPPA, etc.



uprzednio obowiązujących umów na rozliczenie energii wytwarzanej w ramach instalacji OZE, które będą wytwarzać energię na potrzeby spółdzielni energetycznej. Zakończenie może nastąpić na skutek upływu czasu, na jakie zostały zawarte lub skutecznego ich wypowiedzenia przez jedną ze stron lub na skutek zawartego porozumienia.

Jeżeli spółdzielnia ma powstać w oparciu o instalacje OZE, które dopiero zostaną posadowione, wówczas przed uzyskaniem wpisu w wykazie spółdzielni energetycznych, spółdzielnia lub spółdzielcy, w zależności od stanu faktycznego, powinni przeprowadzić proces inwestycyjny.

Jest on co do zasady prowadzony na zasadach ogólnych. Proces inwestycyjny oraz wymogi formalne z nim związane są uzależnione od rodzaju instalacji oraz ich mocy. Poniżej standardowy schemat takiego procesu:

1. Etap koncepcyjny inwestycji w instalacje OZE
2. Wybór lokalizacji inwestycji
3. Nabycie tytułu prawnego do gruntu
4. Uzyskanie decyzji środowiskowych (jeżeli jest to wymagane)
5. Uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu (coraz mniejsze znaczenie, z uwagi na nowelizację przepisów regulujących planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, która w dużej mierze uzależnia lokalizowanie instalacji OZE od uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz planów ogólnych tworzonych przez gminy)
6. Uzgodnienia dotyczące infrastruktury oraz określenie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej
7. (Uzyskanie dalszych pozwoleń), przygotowanie dokumentacji technicznej projektu
8. Uzyskanie pozwolenia na budowę (zgłoszenie budowy)



9. Uzyskanie pozwolenia na użytkowanie (uzyskanie wpisu do stosownego rejestru/ koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej – jeżeli dotyczy)
10. Przyłączenie do sieci

W tym kontekście warto wspomnieć o wprowadzonym w 2023 r. art. 7 ust. 8d¹⁴ PE, zgodnie z którym:

„Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej nie może odmówić wydania warunków przyłączenia instalacji odnawialnego źródła energii, która będzie wytwarzać energię elektryczną w ramach spółdzielni energetycznej w rozumieniu art. 2 pkt 33a ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, jeżeli:

1) przyłączenie ubiega się podmiot będący członkiem spółdzielni, którego instalacja będzie wytwarzać energię elektryczną na potrzeby odbiorców końcowych spółdzielni energetycznej:

a) zasilanych z jednej i tej samej stacji transformatorowej przetwarzającej średnie napięcie na niskie napięcie co ten podmiot, lub

b) zasilanych z więcej niż jednej stacji transformatorowej przetwarzającej średnie napięcie na niskie napięcie lub zasilanych z sieci średniego napięcia, które są ze sobą bezpośrednio połączone, do której będzie podłączony ten podmiot;

2) łączna moc zainstalowana elektryczna wszystkich instalacji odnawialnego źródła energii, które będą wytwarzać energię elektryczną na potrzeby odbiorców końcowych, o których mowa w pkt 1:

a) nie jest większa niż 80% łącznej mocy określonej w wydanych warunkach przyłączenia lub w umowach o przyłączenie do sieci dla tych odbiorców końcowych,

b) umożliwia pokrycie w ciągu każdej godziny nie mniej niż 50% łącznych dostaw energii elektrycznej do tych odbiorców końcowych.”

Planując proces inwestycyjny należy zweryfikować, czy w ramach planowanych instalacji OZE spółdzielnia (spółdzielca) będzie spełniać wskazane wyżej wymogi. Jest

19



to o tyle istotne, że wg stanu na koniec roku 2022 r. ok. 95% wniosków o wydanie warunków przyłączenia dla dużych instalacji OZE zostało rozpatrzonych odmownie⁶. Należy jednak zaznaczyć, że z uwagi na brzmienie cytowanego wyżej art. 7 ust. 8d¹⁴ pkt 2 lit. b) PE, pokrycie w ciągu każdej godziny nie mniej niż 50% łącznych dostaw energii elektrycznej do odbiorców końcowych będących spółdzielcami będzie trudne do zrealizowania w oparciu o niesterowalne źródła OZE (takie jak instalacje PV lub elektrownie wiatrowe).

7.5. PROJEKT PRAWNEGO MODELU PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI PRZEZ SPÓŁDZIELNIĘ ENERGETYCZNĄ

W ramach działań na etapie koncepcyjnym rekomenduje się ustalenie:

1. Stosunków wewnętrznych spółdzielni, w tym, w szczególności:
 - 1.1. kluczowych aspektów dotyczących gospodarki finansowej spółdzielni (wysokość udziałów, wpisowego, ewentualnych wkładów, innych świadczeń, obciążeń finansowych spółdzielni oraz jej prognozowanych dochodów),
 - 1.2. składu osobowego spółdzielni – spółdzielców oraz składu osobowego jej organów (zarządu oraz rady nadzorczej),
 - 1.3. modelu zarządzania spółdzielnią – w szczególności ustalenie zasady regulującej „wagę” głosów spółdzielców w ramach walnego zgromadzenia,
 - 1.4. kluczowych ustaleń umów regulujących rozliczenia wewnętrzne spółdzielni.
2. Aspektów zewnętrznych funkcjonowania spółdzielni energetycznej:
 - 2.1. sposobów pozyskania środków finansowych na działalność spółdzielni,
 - 2.2. ustalenia, czy konieczne dla funkcjonowania spółdzielni będzie przeprowadzenie dalszych inwestycji w instalacje OZE,

⁶ Źródło: Copernic Connect: Ok. 95% wniosków o przyłączenie dużych instalacji OZE kończy się odmową, <https://wysokienapiecie.pl/krotkie-spiecie/copernic-connect-ok-95-wniosk-w-o-przy-czenie-du-y-ch-instalacji-oze-ko-czy-si-odmow/>



2.3. nawiązanie współpracy z właściwymi pracownikami sprzedawcy energii oraz operatora systemu dystrybucyjnego.

8. PRAWNY MODEL PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI PRZEZ SPÓŁDZIELNIĘ - ORGANIZACJA WEWNĘTRZNA SPÓŁDZIELNI

Statut spółdzielni stanowi umowę, która reguluje sposób funkcjonowania spółdzielni. Przepisy powszechnie obowiązującego prawa w znacznym stopniu determinują strukturę organizacyjną spółdzielni, sposób powoływania i funkcjonowania jej organów, a także jej ustrój majątkowy, lecz zostawiają w tej materii również szeroki zakres swobody spółdzielcom. W związku z powyższym, zadaniem statutu jest rozwinięcie ramowych przepisów ustawy⁷.

Prawo spółdzielcze wyróżnia obligatoryjną oraz fakultatywną treść statutu. Zgodnie z art. 5 § 1 PS: „Statut spółdzielni powinien określać:

- 1) **oznaczenie nazwy z dodatkiem "spółdzielnia" lub "spółdzielczy"** i podaniem jej siedziby;
- 2) **przedmiot działalności spółdzielni oraz czas trwania, o ile założono ją na czas określony;**
- 3) **wysokość wpisowego oraz wysokość i ilość udziałów**, które członek obowiązany jest zadeklarować, terminy wnoszenia i zwrotu oraz skutki niewniesienia udziału w terminie; jeżeli statut przewiduje wnoszenie więcej niż jednego udziału, może określać ich górną granicę;
- 4) **prawa i obowiązki członków;**
- 5) **zasady i tryb przyjmowania członków**, wypowiedziania członkostwa, wykreślenia i wykluczania członków;
- 6) **zasady zwoływania walnych zgromadzeń, obradowania na nich i podejmowania uchwał;**

⁷ Por. wyr. SA w Katowicach z 13.12.1994 r., I ACr 688/94, OSA 1995, Nr 5, poz. 28.



- 7) **zasady i tryb wyboru oraz odwoływania członków organów spółdzielni;**
- 8) **zasady podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) oraz pokrywania strat spółdzielni.**

8.1. MAJĄTEK SPÓŁDZIELNI

Zasadniczo spółdzielnia pozyskuje majątek z dwóch źródeł:

- wpłat członków,
- działalności prowadzonej przez spółdzielnię.

Na początku funkcjonowania spółdzielni, pozyskuje ona majątek przede wszystkim od spółdzielców (majątek założycielski). Zgodnie z art. 19 prawa spółdzielczego:

„§ 1. Członek spółdzielni obowiązany jest do wniesienia wpisowego oraz zadeklarowanych udziałów stosownie do postanowień statutu.

§ 2. Członek spółdzielni uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów.

*§ 3. Członek spółdzielni **nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania.***”

Konsekwencje majątkowe uczestniczenia członka w spółdzielni zostaną szerzej omówione w dalszej części niniejszego Opracowania. W tym miejscu należy wskazać, że prawo spółdzielcze przewiduje następujące instrumenty partycypacji członków w majątku spółdzielni:

1. udziały,
2. wpisowe,
3. wkłady.

8.1.1. UDZIAŁY

- [1] Na podstawie art. 20 § 1 w zw. z art. 16 § 1 prawa spółdzielczego należy wskazać, że **uzyskanie członkostwa w spółdzielni jest uzależnione od zadeklarowania**



co najmniej jednego udziału w wysokości ustalonej w statucie. To udziały stanowią podstawę majątku spółdzielni oraz majątkowej partycypacji członków w spółdzielni.

Celem wniesienia udziałów jest uczestniczenie za pomocą przedsiębiorstwa spółdzielczego w korzyściach gospodarczych wynikających z działalności spółdzielni. Korzyści te w przypadku spółdzielni energetycznej mogą przyjąć postać zysku lub zaoszczędzonych wydatków w ich gospodarstwach domowych lub prowadzonej przez nich działalności gospodarczej (zob. nb. 133 - 151).

Wyróżnia się:

1. **udziały obowiązkowe** – ich zadeklarowanie jest niezbędne do skutecznego złożenia deklaracji członkowskiej lub do wykonania obowiązków statutowych,
2. **udziały nadobowiązkowe** – statut spółdzielni może przewidywać górną liczbę udziałów nadobowiązkowych, którą mogą objąć członkowie. W przypadku, gdy statut nie przewiduje tego typu ograniczeń, teoretycznie każdy członek może objąć dowolną liczbę udziałów nadobowiązkowych.

Ponadto, ustawa posługuje się pojęciami udziałów zadeklarowanych oraz udziałów wniesionych. W piśmiennictwie wskazuje się, że **udział zadeklarowany**, stanowi wierzytelność spółdzielni – jest elementem zobowiązania członka względem spółdzielni – o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym (zależnie od statutu spółdzielni), zawsze wyrażonego w określonej sumie pieniężnej⁸. Jest to suma wpłat na udziały, którą członek spółdzielni deklaruje się wnieść. Rekomenduje się, aby statut przewidywał termin wniesienia udziałów – zgodnie z art. 5 § 1 pkt 3 PS.

Zatem, **udział wniesiony** stanowi rzeczywisty stopień majątkowego uczestnictwa członka w spółdzielni, powstaje on na skutek różnych zdarzeń – przede wszystkim wniesienia przez członka wpłaty na zadeklarowane udziały, ale także zdarzeń

⁸ por. Bierzanek, Prawo spółdzielcze, 1989, s. 122, za: art. 19 K. Osajda (red. serii), B. Lackoroński (red. tomu), Prawo spółdzielcze. Komentarz. Wyd. 5, Warszawa 2021



wynikających z dalszego funkcjonowania spółdzielni – np. dopisania nadwyżki bilansowej do niepełnego udziału.

8.1.2. WPISOWE

Prawo spółdzielcze nakłada na każdego członka w sposób bezwzględny obowiązek wniesienia wpisowego (art. 19 § 1 PS), statut powinien wyznaczać wysokość tego świadczenia oraz termin jego wniesienia (art. 5 § 1 pkt 3 i § 2 PS). Zgodnie natomiast z art. 78 § 1 pkt 2 prawa spółdzielczego, wpisowe należy zasadniczo określić, jako świadczenie pieniężne. Podmiot przystępujący do spółdzielni jest zobowiązany do wpłaty wpisowego w związku ze złożeniem deklaracji członkowskiej. Są to zwyczajowo kwoty wynoszące od kilkuset do kilku tysięcy złotych – w zależności od potrzeb spółdzielni.

8.1.3. WKŁAD

Zgodnie z art. 19 § 2 PS *„Statut może przewidywać wnoszenie przez członków wkładów na własność spółdzielni lub do korzystania z nich przez spółdzielnię na podstawie innego stosunku prawnego. W tym wypadku statut powinien określać charakter i zakres przysługującego spółdzielni prawa do wkładów, wysokość wkładów oraz ich rodzaj, jeżeli są to wkłady niepieniężne, terminy ich wnoszenia, zasady wyceny i zwrotu w wypadku likwidacji spółdzielni, wystąpienia członka lub ustania członkostwa z innych przyczyn, a także w innych wypadkach przewidzianych w statucie.”*

W świetle prawa spółdzielczego wnoszenie wkładów ma charakter fakultatywny. Powyższe może jednak być obowiązkowe na podstawie postanowień statutu w (art. 20 § 2 PS). Należy zauważyć, że wkłady nie służą do pokrywania strat spółdzielni, a roszczenie członka spółdzielni z tytułu wniesionych wkładów traktowane jest zawsze na równi z roszczeniami osób niebędących członkami.

Wkład może zostać wniesiony na własność spółdzielni lub do korzystania z nich przez spółdzielnię na podstawie innego stosunku prawnego. W przypadku spółdzielni energetycznych ma to znaczenie o tyle duże, że przedmiotem wkładu wniesionego

24



na rzecz spółdzielni mogą być instalacje OZE należące do danego spółdzielcy lub nieruchomości, na których instalacje mają zostać posadowione. Nie jest to jednak element obowiązkowy, z praktyki wynika, że w obecnie funkcjonujących spółdzielniach energetycznych, co do zasady, nie dokonuje się przeniesienia własności instalacji OZE, nieruchomości lub innych rzeczy. Zgodnie z ustawą o OZE, instalacje odnawialnych źródeł energii użytkowane przez spółdzielnię mogą stanowić własność spółdzielni lub spółdzielców (art. 38f ust. 1 uOZE). Z tego względu nie występuje konieczność dokonywania zmian własnościowych.

8.2. PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁONKÓW SPÓŁDZIELNI

W drodze art. 18 § 1 prawa spółdzielczego ustawodawca wprowadził **zasadę równości członków spółdzielni** – *„Prawa i obowiązki wynikające z członkostwa w spółdzielni są dla wszystkich członków równe.”*

W art. 18 § 2 PS szczegółowo wyliczono najważniejsze prawa członków spółdzielni:

„§ 2. Członek spółdzielni ma prawo:

- 1) uczestniczenia w walnym zgromadzeniu lub zebraniu grupy członkowskiej;*
- 2) wybierania i bycia wybieranym do organów spółdzielni;*
- 3) otrzymania odpisu statutu i regulaminów, zaznajamiania się z uchwałami organów spółdzielni, protokołami obrad organów spółdzielni, protokołami lustracji, rocznymi sprawozdaniami finansowymi, umowami zawieranymi przez spółdzielnię z osobami trzecimi, z zastrzeżeniem art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1465 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11);*
- 4) żądania rozpatrzenia przez właściwe organy spółdzielni wniosków dotyczących jej działalności;*
- 5) udziału w nadwyżce bilansowej;*
- 6) do świadczeń spółdzielni w zakresie jej statutowej działalności.”*



Wymienione wyżej prawa członków spółdzielni składają się na treść stosunku członkostwa w spółdzielni. Dotyczą one zarówno partycypacji członka w decydowaniu o losach spółdzielni oraz jej zarządzaniem, jak również kwestii majątkowych – udziału w dochodach spółdzielni. Art. 18 § 2 pkt 6 PS odnosi się do świadczeń spółdzielni w zakresie jej statutowej działalności.

W przypadku spółdzielni energetycznych można w tym zakresie mówić o prawie członka spółdzielni do objęcia go systemem wsparcia przewidzianym dla spółdzielni energetycznych, przy założeniu spełnienia przez niego pozostałych wymogów przewidzianych przez przepisy powszechnie obowiązującego prawa.

W tym miejscu, w szczególności należy podkreślić prawo wglądu członka spółdzielni do umów zawieranych przez spółdzielnię. W przypadku spółdzielni energetycznej kluczowa z punktu widzenia jej członka jest znajomość umów zawieranych przez spółdzielnię ze spółkami energetycznymi, przede wszystkim ze sprzedawcą energii. Istotne jest także, aby członek spółdzielni miał możliwość nabycia pełnej wiedzy o rozliczeniach spółdzielni energetycznej w ramach obrotu energią. Zgodnie z art. 18 § 4 PS członkowi spółdzielni przysługują również inne prawa określone w ustawie lub w statucie, a zatem spółdzielnia może rozszerzać katalog praw członka.

Odnosnie obowiązków spółdzielcy, są one wskazane w art. 18 § 5 – 6 PS:

„§ 5. Członek spółdzielni ma obowiązek: 1) przestrzegania przepisów prawa, postanowień statutu i opartych na nich regulaminów; 2) dbania o dobro i rozwój spółdzielni oraz uczestniczenia w realizacji jej zadań statutowych. § 6. Członek spółdzielni wykonuje również inne obowiązki określone w ustawie lub w statucie.”)

Ustawodawca opisał obowiązki w sposób dosyć ogólny, dopuszczając ich konkretyzację w poszczególnych statutach. W tym miejscu należy tylko zwrócić uwagę na tzw. „obowiązek lojalności spółdzielcy względem spółdzielni”, który jest zobowiązany do dbania o jej rozwój i dobro, z czego wynika absolutny zakaz działania na niekorzyść spółdzielni.



8.3. ZASADY I TRYB PRZYJMOWANIA CZŁONKÓW

Spółdzielnię zgodnie z poglądem wyrażonym w doktrynie powinna charakteryzować zasada nieograniczonej liczby członków, czyli tzw. zasada „otwartych drzwi”, zgodnie z którą spółdzielnia nie powinna zamykać dostępu do spółdzielni osobom zgłaszającym swój akces.

Współcześnie zasada ta doznaje szeregu ograniczeń. Przede wszystkim należy wskazać, że ramy prawne funkcjonowania spółdzielni energetycznych określają szereg ograniczeń w ich działaniu. Tym samym, statut spółdzielni może zawierać postanowienia dotyczące tego, jakie warunki powinien spełniać dany podmiot, aby mógł przystąpić do spółdzielni. W praktyce statuty spółdzielni prowadzących działalność współcześnie, zawierają przepisy w myśl których zawężają krąg potencjalnych członków spółdzielni.

Należy jednak podkreślić, że niezależnie od tego, jakiej kategorii podmiotów prawa cywilnego dotyczą statutowe przesłanki uzyskania członkostwa, przesłanki te nie powinny mieć dyskryminującego charakteru. Co zrozumiałe, statutowe przesłanki uzyskania członkostwa w spółdzielni powinny pozostawać w związku z jej celem oraz rodzajem i przedmiotem działalności⁹.

W myśl art. 5 § 1 pkt 5 PS statut powinien regulować: „*zasady i tryb przyjmowania członków, wypowiedzania członkostwa, wykreślenia i wykluczania członków*,”. Zatem w zakresie w/w kwestii statut powinien regulować zarówno przesłanki tych zdarzeń, jak i tryb ich dokonywania. W przypadku spółdzielni energetycznej, typową sytuacją będzie powiązanie struktury członkowskiej z mocą zainstalowaną oraz wydajnością instalacji OZE wykorzystywanej przez spółdzielnię.

Tym samym należy spodziewać się mniejszej rotacji jej członków, natomiast należy przewidzieć także sytuację, w której skład członków będzie się zmieniał i w tym zakresie statut powinien chronić interesy zarówno poszczególnych członków, jak

⁹ por. art. 15 K. Osajda (red. serii), B. Lackoroński (red. tomu), Prawo spółdzielcze. Komentarz. Wyd. 5, Warszawa 2021



i samej spółdzielni. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie będą zależeć od tego, jak będzie rozkładała się partycypacja kapitałowa poszczególnych członków oraz struktura własności instalacji OZE (zgodnie z art. 38f ust. 1 uOZE instalacje OZE wykorzystywane przez spółdzielnię energetyczną mogą stanowić własność jej lub jej członków). Inna jest bowiem sytuacja, gdy ze spółdzielni występuje członek będący wyłącznym właścicielem instalacji OZE wykorzystywanej na rzecz wszystkich spółdzielców, a inna, gdy występuje osoba, która w ramach wniesionych udziałów partycypuje majątku spółdzielni, którą tworzą przede wszystkim instalacje OZE będące własnością spółdzielni.

Odnosnie szczegółowych przepisów regulujących zasady i tryb przyjmowania spółdzielców, przytaczając najważniejsze postanowienia prawa spółdzielczego, należy zauważyć, że:

- Założyciele spółdzielni, którzy podpisali statut, stają się członkami spółdzielni z chwilą jej zarejestrowania. Przystępujący do spółdzielni po jej zarejestrowaniu stają się członkami spółdzielni z chwilą przyjęcia ich przez spółdzielnię. (art. 17 § 1 PS)
- Warunkiem przyjęcia na członka jest złożenie deklaracji. Deklaracja powinna być złożona pod nieważnością na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. (art. 16 § 1 PS)
- Członek spółdzielni może **wystąpić** z niej za wypowiedzeniem. Wypowiedzenie powinno być dokonane pod nieważnością na piśmie. Termin i okres wypowiedzenia określa statut. Za datę wystąpienia uważa się następny dzień po upływie okresu wypowiedzenia. (art. 22 PS)
- Spółdzielnia może rozwiązać stosunek członkostwa tylko przez **wykluczenie albo wykreślenie członka**. (art. 24 § 1 PS)
- **Wykluczenie** członka ze spółdzielni może nastąpić w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub z powodu rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w spółdzielni



nie da się pogodzić z postanowieniami statutu spółdzielni lub dobrymi obyczajami.
Statut określa przyczyny wykluczenia. (art. 24 § 2 PS)

- Członek niewykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego niezawinionych może być **wykreślony** z rejestru członków spółdzielni. Statut określa przyczyny wykreślenia. (art. 23 § 3 PS)
- Członka zmarłego skreśla się z rejestru członków spółdzielni ze skutkiem od dnia, w którym nastąpiła śmierć. Osobę prawną będącą członkiem spółdzielni skreśla się z rejestru członków ze skutkiem od dnia jej ustania. (art. 25 § 1 PS)
- Udział byłego członka wypłaca się na podstawie zatwierdzonego sprawozdania finansowego za rok, w którym członek przestał należeć do spółdzielni. Sposób i terminy wypłaty określa statut. (art. 26 § 1 PS)
- Roszczenia o wypłatę udziałów, udziału w nadwyżce bilansowej oraz z tytułu zwrotu wkładów albo ich równowartości pieniężnej ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat. (art. 29 § 1 PS)

8.4. ZASADY ZWOŁYWANIA WALNYCH ZGROMADZEŃ, ORAZ ZASADY I TRYB WYBORU ORAZ ODWOŁYWANIA CZŁONKÓW ORGANÓW SPÓŁDZIELNI

Spółdzielnia, jak każda osoba prawna działa przez swoje organy. Zgodnie z prawem spółdzielczym, organami spółdzielni są:

1. walne zgromadzenie – najwyższy organ spółdzielni¹⁰,
2. rada nadzorcza - sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni,
3. zarząd - kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją na zewnątrz.

¹⁰ Zgodnie z art. 35 § 1 pkt 4 w spółdzielniach, w których walne zgromadzenie jest zastąpione przez zebranie przedstawicieli organy stanowią również zebrania grup członkowskich. Sytuacja ta dotyczy spółdzielni o dużej liczbie członków, stąd należy ją uznać za obecnie mało prawdopodobną w przypadku spółdzielni energetycznych.



Poniżej informacja o najbardziej istotnych kompetencjach, charakteryzujących dany organ. Szczegółowy katalog kompetencji poszczególnych organów zawierają następujące przepisy prawa spółdzielczego:

- walne zgromadzenie – art. 38 PS,
- rada nadzorcza – art. 46 PS,
- zarząd – art. 48 PS (co istotne, prawo spółdzielcze przewiduje tzw. domniemanie kompetencji zarządu – *„Podejmowanie decyzji niezastrzeżonych w ustawie lub statucie innym organom należy do zarządu.”*).

8.4.1. WALNE ZGROMADZENIE

Walne zgromadzenie, jako najwyższy organ spółdzielni, powinno być zwoływane przez zarząd przynajmniej raz w roku w ciągu sześciu miesięcy po upływie roku obrotowego. Organ ten ma znaczenie o tyle kluczowe, że w ramach przyznanых mu kompetencji, przede wszystkim:

- może on zmieniać statut spółdzielni (uchwałę taką walne zgromadzenie podejmuje większością 2/3 głosów, zgodnie z art. 12a § 1 PS),
- wybiera radę nadzorczą,
- walne zgromadzenie, albo rada nadzorcza (zgodnie z postanowieniami statutu) wybiera zarząd spółdzielni,
- podejmuje uchwały w sprawie podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) lub sposobu pokrycia strat.

8.4.2. PRAWO GŁOSU SPÓŁDZIELCÓW W RAMACH WALNEGO ZGROMADZENIA

Prawo spółdzielcze formułuje generalną zasadę – „jeden członek, jeden głos”, zgodnie z którą *„Każdy członek ma jeden głos bez względu na ilość posiadanych udziałów.”* (art. 36 § 1 zdanie pierwsze PS) Zasada ta skutkuje przyjęciem w spółdzielni **demokratycznego modelu zarządzania** – nawet jeżeli dany członek posiada więcej udziałów niż wszyscy pozostali członkowie razem wzięci, będzie miał nadal taki sam

30



Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

„Finansowane przez Unię Europejską”. Poglądy i wyrażone opinie są jednak wyłącznie poglądami autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca nie będą ponosić jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu”

wpływ na decydowanie o losach spółdzielni, jak każdy inny członek, gdyż będzie mu przysługiwał tylko jeden głos.

Zgodnie z zakresem Koncepcji, należy założyć, że założeniem spółdzielni energetycznej będą przede wszystkim osoby prawne. W przypadku, gdy spółdzielnię tworzą wyłącznie osoby prawne, istnieje prawna możliwość wyłączenia zasady „jeden członek, jeden głos”.

Wówczas zastosowanie znajdzie zasada wyrażona w art. 36 § 1 zdanie drugie PS, zgodnie z którą: „Statut spółdzielni, której członkami mogą być wyłącznie osoby prawne, może określać inną zasadę ustalania liczby głosów przysługujących członkom.”

Biorąc pod uwagę uwarunkowania prawne związane z funkcjonowaniem spółdzielni tworzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego – gminę oraz tzw. gminne osoby prawne, należy założyć, że celem spółdzielców jest, aby kontrolę nad zakładaną spółdzielnią energetyczną sprawowała gmina.

W związku z okolicznością, że spółdzielnie będą tworzyć wyłącznie podmioty kontrolowane przez gminę, należy wskazać, że zachowanie standardowych postanowień statutu („jeden członek, jeden głos”) może być wystarczające dla zachowania kontroli nad spółdzielnią przez gminę – pozostali spółdzielcy to podmioty kontrolowane przez gminę. W przypadku, gdy spółdzielcy uznają, że nie jest to wystarczające zabezpieczenie, można wpisać w statut zasadę, zgodnie z którą liczba głosów spółdzielców w ramach walnego zgromadzenia jest uzależniona od liczby posiadanych udziałów. Wówczas na mocy decyzji walnego zgromadzenia założycielskiego gmina może nabyć większą część udziałów, a nabywanie nowych udziałów uzależnione będzie od zgody walnego zgromadzenia, w ramach którego gmina posiadać będzie już większość.

Co istotne, za prawnie dopuszczalne należy uznać także inne sposoby ustalania „wagi głosu” lub możliwości nabywania udziałów dodatkowych – np. w zależności



od posiadanej mocy instalacji OZE, które będą użytkowane w ramach spółdzielni energetycznej lub innych form „premiujących” gminę.

8.4.3. RADA NADZORCZA

Rada nadzorcza składa się co najmniej z trzech członków wybranych stosownie do postanowień statutu przez walne zgromadzenie. Do rady nadzorczej mogą być wybierani wyłącznie członkowie spółdzielni. Jeżeli członkiem spółdzielni jest osoba prawna, do rady może być wybrana osoba niebędąca członkiem spółdzielni, wskazana przez osobę prawną (art. 45 § 1 – 2 PS).

Kadencję rady nadzorczej określa statut. Natomiast prawo spółdzielcze przewiduje możliwość odwołania członka rady przed upływem kadencji. Dokonuje tego walne zgromadzenie, podejmując uchwałę większością 2/3 głosów (art. 45 § 5 PS).

8.4.4. ZARZĄD

Zarząd, zgodnie z prawem spółdzielczym, kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją na zewnątrz. Gdy ustawa lub statut nie zastrzegają danej kompetencji innemu organowi, przyjmuje się, że kompetencja ta przysługuje zarządowi. Skład i liczbę członków zarządu określa statut. Statut może przewidywać zarząd jednoosobowy, którym jest prezes, i ustalać wymagania, jakie powinna spełniać osoba wchodząca w skład zarządu lub prezes w zarządzie jednoosobowym. Członków zarządu, w tym prezesa i jego zastępców, wybiera i odwołuje, stosownie do postanowień statutu, rada lub walne zgromadzenie. (art. 49 § 1 – 2 PS)

Co istotne, nie można być jednocześnie członkiem rady nadzorczej i zarządu tej samej spółdzielni. W razie konieczności rada może wyznaczyć jednego lub kilku ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji członka (członków) zarządu. (art. 56 § 1 PS).

Prawo spółdzielcze formułuje również względem członków zarządu i rady nadzorczej następujące zakazy:

- nie mogą oni brać udziału w głosowaniu w sprawach wyłącznie ich dotyczących,



- nie mogą zajmować się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni, a w szczególności uczestniczyć jako wspólnicy lub członkowie władz przedsiębiorców prowadzących działalność konkurencyjną wobec spółdzielni.

Naruszenie zakazu konkurencji stanowi podstawę odwołania członka rady lub zarządu oraz powoduje inne skutki prawne przewidziane w odrębnych przepisach. (art. 56 § 2 – 3 PS)

8.4.5. REPREZENTACJA SPÓŁDZIELNI

Zgodnie z art. 54 § 1 PS: „Oświadczenia woli za spółdzielnię składają dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu i pełnomocnik. W spółdzielniach o zarządzie jednoosobowym oświadczenie woli mogą składać również dwaj pełnomocnicy.” Zgodnie z powyżej cytowanym przepisem, dopuszczalne jest powołanie zarządu jednoosobowego, w ramach którego członek zarządu (zgodnie z art. 49 § 1 prezes zarządu) samodzielnie reprezentuje spółdzielnię składając oświadczenia woli.

8.5. ZASADY PODZIAŁU NADWYŻKI BILANSOWEJ (DOCHODU OGÓLNEGO) ORAZ POKRYWANIA STRAT SPÓŁDZIELNI

Prawo spółdzielcze reguluje również ustrój majątkowy spółdzielni. Prowadzi ona działalność gospodarczą na zasadach rachunku ekonomicznego przy zapewnieniu korzyści członkom spółdzielni. **Spółdzielnia odpowiada za swoje zobowiązania całym majątkiem**, natomiast członkowie spółdzielni:

- uczestniczą w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów,
- nie odpowiadają wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania.

Wskazane zasady ustroju majątkowego spółdzielni chronią jej członków, ograniczając ich odpowiedzialność finansową za ewentualne zobowiązania spółdzielni. W związku z powyższym, wstępując do spółdzielni, członek ponosi ryzyko finansowe wyłącznie na poziomie deklarowanych udziałów, nie odpowiada za jej zobowiązania całym majątkiem.



Prawo spółdzielcze zawiera również przepisy szczegółowo wskazujące, jak należy postępować z zyskiem oraz stratą spółdzielni. Zysk spółdzielni, po pomniejszeniu o podatek dochodowy i inne obciążenia obowiązkowe wynikające z odrębnych przepisów ustawowych, stanowi nadwyżkę bilansową. (art. 75 PS)

Spółdzielnia tworzy następujące fundusze własne (art. 78 PS):

- 1) fundusz udziałowy powstający z **wpłat udziałów członkowskich**, odpisów na udziały członkowskie z podziału nadwyżki bilansowej lub innych źródeł określonych w odrębnych przepisach;
- 2) fundusz zasobowy powstający z **wpłat** przez członków **wpisowego**, części nadwyżki bilansowej lub innych źródeł określonych w odrębnych przepisach.

Nadwyżka bilansowa podlega podziałowi na podstawie uchwały walnego zgromadzenia. Co najmniej 5% nadwyżki przeznacza się na **zwiększenie funduszu zasobowego**, jeżeli fundusz ten nie osiąga wysokości wniesionych udziałów obowiązkowych. (art. 76 PS)

Zasady podziału nadwyżki bilansowej między członków spółdzielni określa statut. Jeżeli zadeklarowane przez członka udziały nie zostały w pełni wniesione, kwoty przypadające członkowi z tytułu podziału nadwyżki bilansowej zalicza się na poczet jego niepełnych udziałów. (art. 77 PS)

Straty bilansowe spółdzielni pokrywa się z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy - z funduszu udziałowego i innych funduszy własnych spółdzielni według kolejności ustalonej przez statut. Straty pierwszego roku obrachunkowego po założeniu spółdzielni mogą być pokryte w roku następnym.

Gdyby fundusze własne nie wystarczyły na pokrycie strat, walne zgromadzenie może podjąć uchwałę zobowiązującą członków do wcześniejszego wpłacenia udziałów, niż to przewiduje statut. (art. 90 PS)



9. REJESTRACJA SPÓŁDZIELNI W REJESTRZE PRZEDSIĘBIORCÓW KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO

Zgodnie z art. 7 Prawa spółdzielczego „*Spółdzielnia podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.*”.

W celu zarejestrowania spółdzielni należy:

1. zebrać minimalną liczbę członków – założycieli,
2. przeprowadzić walne zgromadzenie założycielskie - zebranie członków – założycieli, podjąć uchwały w przedmiocie założenia spółdzielni, przyjęcia statutu oraz wyboru organów spółdzielni,
3. złożyć wniosek o rejestrację spółdzielni w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

9.1. ZEBRANIE MINIMALNEJ LICZBY CZŁONKÓW - ZAŁOŻYCIELI

Zgodnie z art. 6 § 2 Prawa spółdzielczego liczba założycieli spółdzielni nie może być mniejsza od dziesięciu, jeżeli założycielami są osoby fizyczne, i trzech, jeżeli założycielami są osoby prawne. W spółdzielniach produkcji rolnej liczba założycieli – osób fizycznych nie może być mniejsza od 5.

Przepis ten należy interpretować w ten sposób, że ustawodawca uzależnia minimalną liczbę członków spółdzielni od struktury składu członkowskiego oraz charakteru spółdzielni.

Wymagana liczba założycieli spółdzielni wynosi 10 członków, w przypadku, gdy ma ona zrzeszać tylko osoby fizyczne, albo osoby fizyczne i osoby prawne. Kluczowe znaczenie mają postanowienia statutu odnośnie spółdzielców. Zgodnie z art. 15 § 5 Prawa spółdzielczego: „*Spółdzielnia, której członkami w myśl statutu są wyłącznie osoby prawne, musi liczyć co najmniej trzech członków.*”

Zgodnie z art. 6 § 1 – 2 Prawa spółdzielczego:

„§ 1. Osoby zamierzające założyć spółdzielnię (założyciele) uchwalają statut spółdzielni, potwierdzając jego przyjęcie przez złożenie pod nim swoich podpisów,

35



oraz dokonują wyboru organów spółdzielni, których wybór należy w myśl statutu do kompetencji walnego zgromadzenia, lub komisji organizacyjnej w składzie co najmniej trzech osób.

§ 2. Liczba założycieli spółdzielni nie może być mniejsza od dziesięciu, jeżeli założycielami są osoby fizyczne, i trzech, jeżeli założycielami są osoby prawne.”

9.2. PRZEPROWADZENIE ZAŁOŻYCIELSKIEGO WALNEGO ZGROMADZENIA

Zgodnie z art. 6 § 1 PS „Osoby zamierzające założyć spółdzielnię (założyciele) uchwalają statut spółdzielni, potwierdzając jego przyjęcie przez złożenie pod nim swoich podpisów, oraz dokonują wyboru organów spółdzielni, których wybór należy w myśl statutu do kompetencji walnego zgromadzenia, lub komisji organizacyjnej w składzie co najmniej trzech osób.”

Zgodnie z przytoczonym przepisem, członkowie – założyciele spółdzielni powinni przeprowadzić założycielskie walne zgromadzenie (zebranie członków – założycieli spółdzielni), w ramach którego należy przeprowadzić następujące czynności:

1. podjąć uchwałę w przedmiocie założenia spółdzielni,
2. podjąć uchwałę w przedmiocie przyjęcia statutu, pod którym spółdzielcy powinni złożyć podpisy,
3. wybrać organy spółdzielni – zarząd oraz radę nadzorczą.

Powyższe czynności powinny zostać potwierdzone poprzez sporządzenie protokołu z założycielskiego walnego zgromadzenia z załącznikami takimi jak: lista obecności, porządek obrad oraz podjęte uchwały.

9.2.1. STATUT SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ – WYMOGI PRAWNE

Statut spółdzielni stanowi umowę, która reguluje sposób funkcjonowania spółdzielni. Przepisy powszechnie obowiązującego prawa w znacznym stopniu determinują strukturę organizacyjną spółdzielni, sposób powoływania i funkcjonowania



jej organów, a także jej ustrój majątkowy, lecz zostawiają w tej materii również szeroki zakres swobody spółdzielcom. W związku z powyższym, zadaniem statutu jest rozwinięcie ramowych przepisów ustawy¹¹.

Prawo spółdzielcze wyróżnia obligatoryjną oraz fakultatywną treść statutu. Kwestie te zostały także szeroko opisane w niniejszej Koncepcji – zob. nb. 29 – 71.

W celu ustalenia, jaką treść powinien mieć statut spółdzielni energetycznej warto rozważyć nawiązanie współpracy z profesjonalnym pełnomocnikiem, zapoznać się z materiałami edukacyjnymi wydanymi przez Krajową Radę Spółdzielczą¹² oraz literaturą prawniczą – m.in. D. Bierecki, P. Pałka, Prawo spółdzielcze. Komentarz, Warszawa 2024, K. Osajda (red. serii), B. Lackoroński (red. tomu), Prawo spółdzielcze. Komentarz. Wyd. 7, Warszawa 2024, a także materiałami edukacyjnymi wydawanymi przez organizacje pozarządowe¹³.

9.3. WNIOSEK O REJESTRACJĘ SPÓŁDZIELNI W REJESTRZE PRZEDSIĘBIORCÓW KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO

Zgodnie z art. 11 PS:

„§ 1. Spółdzielnia nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania jej do Krajowego Rejestru Sądowego.

§ 2. Za czynności dokonane w interesie spółdzielni przed zarejestrowaniem osoby działającej do chwili zarejestrowania spółdzielni odpowiadają wobec osób trzecich solidarnie. Za zobowiązania wynikające z tych czynności spółdzielnia odpowiada po jej zarejestrowaniu tak jak za zaciągnięte przez siebie. Jednakże osoby działające

¹¹ Por. wyr. SA w Katowicach z 13.12.1994 r., I ACr 688/94, OSA 1995, Nr 5, poz. 28.

¹² Krajowa Rada Spółdzielcza, Materiały i opracowania, <https://www.krs.org.pl/spoldzielczosc/materiały-i-opracowania/spoldzielczosc-rolnicza-i-wiejska>

¹³ m.in. Z. Sasiak, J. Ruszkowski (red.), [Wspólnoty energetyczne jak wdrożyć dyrektywę o odnawialnych źródłach energii](#), Polska Zielona Sieć, Warszawa 2020, N. J. Bąk, T. Chmiel, W. Grzejszczak, B. Kupiec, R. Krenz, M. Szymczuk, [Manual Społeczności Energetycznych](#), CoopTech Hub, Warszawa 2022, A. Stupkiewicz, M. Włoskiewicz, M. Gąsowska-Paprotą, [Prawne aspekty tworzenia społeczności energetycznych. Poradnik](#), Fundacja Frank Bold, Kraków 2023.



przed zarejestrowaniem spółdzielni odpowiadają wobec niej według przepisów prawa cywilnego.”

Przechodząc do samej procedury rejestracji spółdzielni, od 1 lipca 2021 r. wniosek o rejestrację spółdzielni można składać wyłącznie w formie elektronicznej, wnioski złożone w formie papierowej nie będą rozpatrywane przez sąd rejestrowy. Rejestracji dokonuje się przez Portal Rejestrów Sądowych¹⁴.

Formularz wniosku należy wypełnić w języku polskim. Do wniosku należy dołączyć takie dokumenty jak:

- statut spółdzielni opatrzony podpisami członków - założycieli,
- protokół z walnego zgromadzenia założycielskiego (zebranie członków – założycieli spółdzielni) wraz z załącznikami: lista członków – założycieli, wraz z ich adresami oraz podpisami (lista obecności), porządek obrad, uchwały w przedmiocie założenia spółdzielni, uchwalenia statutu (wraz z załączonym statutem, opatrzonym podpisami spółdzielców) oraz wyboru rady nadzorczej oraz zarządu (zarząd może zostać wybrany przez walne zgromadzenie lub radę nadzorczą),
- oświadczenia osób wchodzących w skład organów, zawierające zgodę na powołanie oraz dane osobowe (imiona, nazwisko, nr PESEL, adres do doręczeń),
- ewentualnie inne dokumenty, na przykład dokument pełnomocnictwa oraz dowód uiszczenia opłaty skarbowej za pełnomocnictwo, w przypadku, gdy wniosek jest składany za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika.

Do wniosku należy dołączyć dokumenty w postaci elektronicznej, opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, albo podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. W przypadku, gdy dokumenty będące załącznikami zostały sporządzone w postaci papierowej, do wniosku dołącza się odpisy elektronicznie poświadczone

¹⁴ <https://prs.ms.gov.pl/>.



przez notariusza albo występującego w sprawie profesjonalnego pełnomocnika, albo elektroniczne kopie dokumentów. W przypadku załączenia elektronicznych kopii dokumentów (skanów), w terminie 3 dni od daty złożenia wniosku należy przesłać do sądu rejestrowego oryginały dokumentów, albo ich odpisy lub wyciągi poświadczone urzędowo.

Odnosnie kosztów, przepisy przewidują następujące opłaty:

- 500 zł – opłata sądowa za wpis od wniosku o zarejestrowanie podmiotu w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁵,
- 100 zł – opłata za ogłoszenie wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym¹⁶,
- w przypadku, gdy wniosek jest składany za pośrednictwem pełnomocnika należy uiścić jeszcze kwotę 17 zł tytułem opłaty skarbowej za złożenie dokumentu pełnomocnictwa¹⁷.

9.4. CZYNNOŚCI PO UZYSKANIU REJESTRACJI W REJESTRZE PRZEDSIĘBIORCÓW KRS

Obecnie, po uzyskaniu wpisu w KRS, numer NIP oraz numer REGON są nadawane automatycznie. Należy jednak zgłosić w urzędzie skarbowym dane uzupełniające, czyli m.in. adres prowadzenia działalności czy numery rachunków bankowych. Jest to obowiązkowe, dane należy złożyć do właściwego miejscowo urzędu skarbowego na formularzu NIP-8, w terminie 21 dni od dnia uzyskania wpisu w KRS lub w terminie 7 dni od dnia rozpoczęcia działalności, w przypadku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne¹⁸. Jeżeli w ramach powstającej spółdzielni energetycznej jest prowadzona współpraca z doradcą podatkowym lub księgowym, warto zrealizować zgłoszenie w porozumieniu ze specjalistą. W przypadku, gdy w toku

¹⁵ Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 959 z późn. zm.).

¹⁶ Zgodnie z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 maja 2014 r. w sprawie wydawania i rozpowszechniania Monitora Sądowego i Gospodarczego t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1957).

¹⁷ Załącznik do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1923 ze zm.).

¹⁸ Szczegółowe informacje: Zgłoszenie identyfikacyjne w zakresie danych uzupełniających Krajowego Rejestru Sądowego (NIP-8), <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/ou1478>.



prowadzenia działalności przez spółdzielnię dane te ulegną zmianie, należy w terminie 7 dni od wystąpienia zmian zgłosić aktualizację danych do Urzędu Skarbowego.

Zgodnie z ustawą z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu¹⁹, spółdzielnia jest podmiotem, który ma obowiązek zgłosić informacje o beneficjencie rzeczywistym do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR) oraz dokonywać ich aktualizacji.

Beneficjent rzeczywisty w myśl wskazanej wyżej ustawy jest to każda osoba fizyczna sprawująca bezpośrednio lub pośrednio kontrolę nad klientem poprzez posiadane uprawnienia, które wynikają z okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiające wywieranie decydującego wpływu na czynności lub działania podejmowane przez klienta, lub każdą osobę fizyczną, w imieniu której są nawiązywane stosunki gospodarcze lub jest przeprowadzana transakcja okazjonalna, w tym:

- a) w przypadku osoby prawnej innej niż spółka, której papiery wartościowe są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym podlegającym wymogom ujawniania informacji wynikającym z przepisów prawa Unii Europejskiej lub odpowiadających im przepisów prawa państwa trzeciego:*
- osobę fizyczną będącą udziałowcem lub akcjonariuszem, której przysługuje prawo własności więcej niż 25% ogólnej liczby udziałów lub akcji tej osoby prawnej,*
 - osobę fizyczną dysponującą więcej niż 25% ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym tej osoby prawnej, także jako zastawnik albo użytkownik, lub na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu,*
 - osobę fizyczną sprawującą kontrolę nad osobą prawną lub osobami prawnymi, którym łącznie przysługuje prawo własności więcej niż 25% ogólnej liczby udziałów lub akcji lub które łącznie dysponują więcej niż 25% ogólnej liczby*

¹⁹ t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1124 z późn. zm.



głosów w organie stanowiącym tej osoby prawnej, także jako zastawnik albo użytkownik, lub na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu,

- *osobę fizyczną sprawującą kontrolę nad osobą prawną poprzez posiadanie uprawnień, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120 i 295), lub*
- *osobę fizyczną zajmującą wyższe stanowisko kierownicze w przypadku udokumentowanego braku możliwości ustalenia lub wątpliwości co do tożsamości osób fizycznych określonych w tiret pierwszym-czwartym oraz w przypadku niestwierdzenia podejrzeń prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. (art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu).*

W oparciu o cytowany przepis należy ustalić beneficjenta rzeczywistego (lub beneficjentów rzeczywistych) w spółdzielni energetycznej. Zgłoszenia do CRBR dokonuje się w formie elektronicznej z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego dostępnego na portalu podatki.gov.pl²⁰.

10. SPÓŁDZIELNIA ENERGETYCZNA – WYMOGI PRAWNE

Zgodnie z ustawą o OZE **spółdzielnia energetyczna może podjąć działalność po zamieszczeniu jej danych w wykazie spółdzielni energetycznych**, prowadzonym przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. **W ramach procedury ubiegania się o wpis, organ weryfikuje, czy spółdzielnia spełnia wymogi prawne wskazane w uOZE.** W przeciwnym razie Dyrektor Generalny KOWR, w drodze decyzji, odmawia zamieszczenia spółdzielni w wykazie spółdzielni energetycznych.

Na wymogi prawne, które łącznie musi spełniać spółdzielnia energetyczna, składają się:

²⁰ Pod adresem: <https://crbr.podatki.gov.pl>.



- 1) przedmiot działalności spółdzielni energetycznej musi być zgodny z ustawą o OZE;
- 2) spółdzielnia powinna wytwarzać energię elektryczną lub ciepło, lub biogaz, lub biogaz rolniczy, lub biometan wyłącznie w instalacjach odnawialnego źródła energii stanowiących własność spółdzielni energetycznej lub jej członków;
- 3) członkowie spółdzielni powinni być przyłączeni do zdefiniowanej obszarowo sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV lub sieci dystrybucyjnej gazowej, lub sieci ciepłowniczej;
- 4) członkowie tej spółdzielni powinni być przyłączeni do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej lub sieci dystrybucyjnej gazowej, lub sieci ciepłowniczej na obszarze jednego operatora systemu dystrybucyjnego;
- 5) spółdzielnia może prowadzić działalność wyłącznie na obszarze gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich w rozumieniu przepisów o statystyce publicznej²¹ oraz maksymalnie na obszarze nie więcej niż 3 tego rodzaju gmin bezpośrednio sąsiadujących ze sobą;
- 6) gdy przedmiotem działalności spółdzielni jest wytwarzanie energii elektrycznej, łączna sprawność wytwarzania energii elektrycznej przez instalacje OZE wykorzystywane przez spółdzielnię powinna umożliwić pokrycie w ciągu roku nie mniej niż 70% potrzeb własnych spółdzielni energetycznej i jej członków, (40% dla spółdzielni energetycznych, które do dnia 31 grudnia 2025 r. złożą wnioszek o wpis do wykazu spółdzielni energetycznych), a ich łączna moc zainstalowana elektroenergetyczna nie może przekroczyć 10 MW;
- 7) gdy przedmiotem działalności spółdzielni jest wytwarzanie ciepła moc osiągalna ciepła nie może przekraczać 30 MW;

²¹ Chodzi o gminy ujęte jako gminy wiejskie lub miejsko-wiejskie w krajowym rejestrze urzędowym podziału terytorialnego kraju, o którym mowa w art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 459, ze zm.)



- 8) gdy przedmiotem działalności spółdzielni jest wytwarzanie biogazu rolniczego roczna wydajność wszystkich instalacji nie może przekraczać 40 mln m³;
- 9) gdy przedmiotem działalności spółdzielni jest wytwarzanie biometanu roczna wydajność wszystkich instalacji nie może przekraczać 20 mln m³;

Formułując uwagi do w/w wymogów prawnych, należy zauważyć, że:

Obszar działania spółdzielni

Spółdzielnia energetyczna działa w oparciu o miejsca przyłączenia wytwórców i odbiorców (członków spółdzielni) do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej, gazowej lub ciepłowniczej²².

Zakres działalności

Spółdzielnia nie może prowadzić sprzedaży energii elektrycznej poza spółdzielnię. Energia wytwarzana w instalacjach OZE jest wykorzystywana przez:

- spółdzielnię,
- spółdzielców,
- nadwyżki energii trafiają do sieci w systemie opustów (net-metering).

Warunki rejestracji

Z przedstawionego katalogu wymogów prawnych, jak również z treści wniosku o zamieszczenie spółdzielni w wykazie spółdzielni energetycznych wynika, że spółdzielnia energetyczna może zostać zarejestrowana w wykazie spółdzielni prowadzonym przez Dyrektora Generalnego KOWR dopiero, gdy jest w stanie

²² Zgodnie z art. 38c ust. 2: „Obszar działania spółdzielni energetycznej ustala się na podstawie wskazanych przez spółdzielnię energetyczną:

- 1) punktów poboru energii wytwórców i odbiorców energii elektrycznej, będących członkami tej spółdzielni energetycznej, przyłączonych do zdefiniowanej obszarowo sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV lub
- 2) miejsc przyłączenia do sieci ciepłowniczej wytwórców i odbiorców ciepła, będących członkami tej spółdzielni energetycznej, lub
- 3) miejsc przyłączenia do sieci dystrybucyjnej gazowej wytwórców i odbiorców, będących członkami tej spółdzielni energetycznej, lub miejsc wytwarzania oraz zużycia biogazu lub biogazu rolniczego, lub biometanu ze źródeł odnawialnych.”



wykazać, że dysponuje instalacjami OZE. Oznacza to, że spółdzielnia jest w stanie pokryć roczne zapotrzebowanie na energię elektryczną spółdzielców w stopniu wymaganym na podstawie art. 38e ust. 1 pkt 3 lit. a uOZE. W związku z tym, na etapie przed uzyskaniem wpisu w wykazie spółdzielni energetycznych, spółdzielnia ponosi zasadnicze koszty związane z procesem inwestycji w instalacje OZE, na które składają się przede wszystkim obsługa procesu inwestycyjnego, koszt materiałów i urządzeń, koszty uzyskania tytułu prawnego do nieruchomości, na której ma zostać posadowiona instalacja OZE. Koszty te są uzależnione od wielkości instalacji OZE.

Koszty inwestycji

W przypadku konieczności przeprowadzenia procesu inwestycyjnego polegającego na pobudowaniu nowych instalacji OZE, przed rejestracją spółdzielnia ponosi koszty inwestycyjne obejmujące:

- obsługę procesu inwestycyjnego,
- zakup materiałów i urządzeń,
- uzyskanie tytułu prawnego do nieruchomości pod instalację OZE.

Wątpliwości prawne

W przypadku pojawienia się wątpliwości prawnych autor niniejszej Koncepcji rekomenduje skierowanie do Dyrektora Generalnego KOWR wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej, na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 236 z późn. zm.)²³. Jednocześnie, na potrzeby planowania spółdzielni energetycznej, sporządzający niniejszą Koncepcję rekomenduje przyjęcie, z ostrożności, wykładni restrykcyjnej przyjmującej negatywną odpowiedź na ww. pytania, opartej na literalnym brzmieniu art. 38e ust. 1 pkt 3 lit. a uOZE.

²³ Przedsiębiorca może złożyć do właściwego organu lub właściwej państwowej jednostki organizacyjnej wniosek o wydanie wyjaśnienia co do zakresu i sposobu stosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie (interpretacja indywidualna).



11. WNIOSEK O WPIS SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ DO WYKAZU PROWADZONEGO PRZEZ DYREKTORA GENERALNEGO KOWR

Wpis w wykazie spółdzielni energetycznych prowadzonym przez Dyrektora Generalnego KOWR następuje na wniosek tej spółdzielni. Dane, które należy umieścić we wniosku zostały wskazane w art. 38g uOZE. Zgodnie z ustawą, wniosek o zamieszczenie w wykazie spółdzielni energetycznych powinien zawierać:

- 1) nazwę i adres siedziby spółdzielni;
- 2) numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP);
- 3) określenie:
 - a) obszaru i przedmiotu prowadzonej działalności,
 - b) liczby członków spółdzielni oraz punktów poboru energii lub punktów przyłączenia gazowego, lub węzła ciepłowniczego, lub miejsc wytwarzania oraz zużycia biogazu lub biogazu rolniczego, lub biometanu,
 - c) rocznego zapotrzebowania na poszczególne rodzaje energii będące przedmiotem działalności,
 - d) liczby i rodzajów instalacji odnawialnego źródła energii,
 - e) mocy zainstalowanej elektrycznej lub mocy zainstalowanej cieplnej, lub rocznej wydajności produkcji biogazu, biogazu rolniczego lub biometanu, poszczególnych rodzajów instalacji odnawialnego źródła energii,
 - f) lokalizacji instalacji odnawialnego źródła energii,
 - g) sprzedawcy energii, z którym zamierza współpracować spółdzielnia energetyczna.



Formularz wniosku oraz szereg informacji dotyczących wykładni przepisów przez KOWR udostępnione są na stronie internetowej Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa²⁴. Publicznie dostępny jest również wykaz spółdzielni energetycznych.

Kierując wniosek o wpis spółdzielni do wykazu spółdzielni energetycznych KOWR, do formularza należy dołączyć statut spółdzielni oraz oświadczenie zarządu spółdzielni o następującej treści:

"Zarząd spółdzielni oświadcza, że:

1) dane zawarte we wniosku o zamieszczenie w wykazie spółdzielni energetycznych są kompletne i zgodne z prawdą;

2) znane są Zarządowi spółdzielni i spółdzielnia spełnia warunki, o których mowa w art. 38e ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii;

3) zobowiązuje się do wytwarzania energii elektrycznej lub biogazu, lub biogazu rolniczego, lub biometanu, lub ciepła, w instalacjach odnawialnego źródła energii, obrotu nimi lub ich magazynowania, dokonywanych w ramach działalności wykonywanej wyłącznie na rzecz spółdzielni energetycznej oraz jej członków."

Należy podkreślić, że powyższe oświadczenie jest składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń²⁵. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli o następującej treści: "Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

Wniosek może zostać złożony w formie elektronicznej lub nadany na adres organu pocztą tradycyjną.

²⁴ KOWR, Zatwierdzenie w wykazie spółdzielni energetycznych, <https://www.gov.pl/web/kowr/zatwierdzenie-w-wykazie-spoldzielni-energetycznych>.9

²⁵ Jest to czyn zabroniony stypizowany w art. 233 § 6 kodeksu karnego oraz zagrożony karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.



W przypadku wątpliwości związanych z tym etapem zakładania spółdzielni energetycznych, rekomenduje się nawiązanie kontaktu z urzędnikami KOWR odpowiedzialnymi za obsługę wykazu spółdzielni energetycznych.

Według stanu na 06 czerwca 2025 r. w wykazie spółdzielni energetycznych znajdują się dziewięćdziesiąt cztery spółdzielnie energetyczne, z których wszystkie wykorzystują instalacje fotowoltaiczne oraz jedna wykorzystuje także instalacje energetyki wiatrowej. Łączna moc zainstalowana elektroenergetyczna instalacji OZE wykorzystywanych przez spółdzielnie energetyczne wynosi obecnie ok. 31,589 MWe.

Poniższy wykres prezentuje wzrost liczby spółdzielni energetycznych na przestrzeni lat – pierwsza spółdzielnia energetyczna została wpisana do wykazu spółdzielni energetycznych KOWR w maju 2021 r. W ostatnich dwóch latach liczba spółdzielni energetycznych znacznie wzrosła z uwagi na utworzenie kompletnych ram prawnych dla spółdzielni energetycznych oraz wprowadzone programy finansowania.

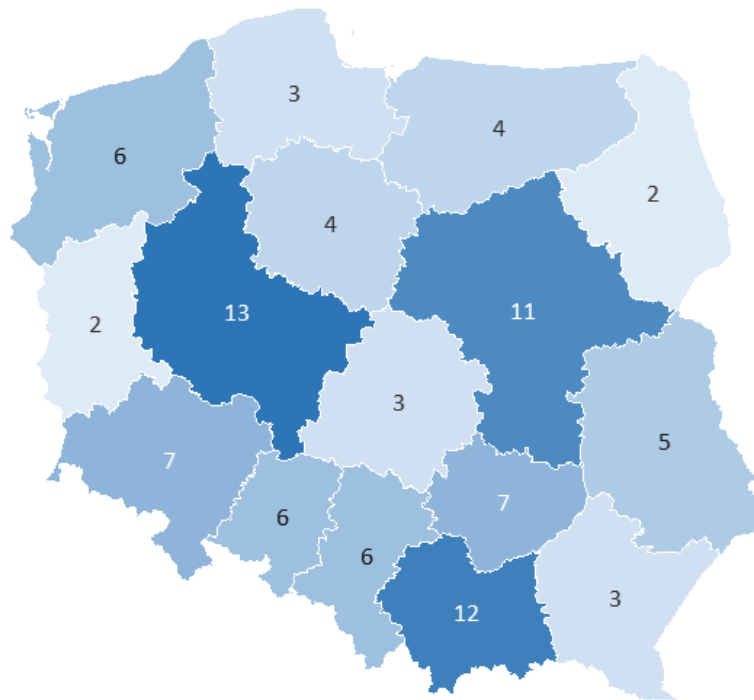


Tomasz Marzec, opracowanie własne na podstawie wykazu KOWR

Poniżej także informacja o liczbie spółdzielni energetycznych z podziałem na województwa:



Liczba spółdzielni, których obszar działalności mieści się w województwie



12. ZAWARCIE UMÓW ZE SPRZEDAWCĄ ENERGII

Prowadzenie działalności przez spółdzielnię energetyczną jest uzależnione od objęcia jej systemem wsparcia (net-metering). Jest to możliwe dopiero, gdy spółdzielnia (oraz spółdzielcy) zawrą ze sprzedawcą energii umowy, zgodnie z art. 38da uOZE.

12.1. OBOWIĄZKI OPERATORA SYSTEMU DYSTRYBUCYJNEGO ELEKTROENERGETYCZNEGO

Operator systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego, na którego obszarze spółdzielnia energetyczna ma zamiar rozpocząć działanie w zakresie wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, jest obowiązany do:

- zawarcia ze sprzedawcą energii umowy oświadczenie usług dystrybucji albo do dokonania zmiany zawartej umowy oświadczenie usług dystrybucji w celu umożliwienia dokonywania przez tego sprzedawcę rozliczenia, o którym mowa w art. 38c ust. 3 uOZE, w terminie 21 dni od dnia złożenia przez spółdzielnię



energetyczną wniosku o zawarcie albo zmianę takiej umowy przez tego sprzedawcę;

- zainstalowania każdemu z członków spółdzielni energetycznej licznika zdalnego odczytu w rozumieniu art. 3 pkt 64 ustawy - Prawo energetyczne, **w terminie 4 miesięcy od dnia wystąpienia przez spółdzielnię energetyczną z wnioskiem o zainstalowanie takiego licznika.**

Operatorzy są zobowiązani do sukcesywnej wymiany liczników tradycyjnych na liczniki zdalnego odczytu u odbiorców końcowych. Co istotne, instalacja licznika zdalnego odczytu, realizowana na wniosek odbiorcy końcowego odbywa się na jego koszt. Jest on uzależniony jest od liczby liczników, które należy założyć oraz od cennika danego operatora. W przypadku ENEA Operator sp. z o.o. jest to kwota 433,59 zł brutto w przypadku licznika 1 – fazowego oraz 471,84 zł brutto w przypadku licznika 3 – fazowego²⁶. Zgodnie z ustawą o OZE, operator ma 4 miesiące na zainstalowanie licznika, licząc od dnia wystąpienia przez spółdzielnię energetyczną o zainstalowanie takiego licznika.

12.2. OBOWIĄZKI SPRZEDAWCY ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Sprzedawca energii elektrycznej, o którym mowa w art. 40 ust. 1a uOZE (sprzedawca zobowiązany) ma obowiązek dokonać rozliczenia, o którym mowa w art. 38c ust. 3 uOZE, chyba że rozliczenia dokonuje sprzedawca wybrany spółdzielnię energetyczną, na podstawie umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży.

Zgodnie z art. 38da ust. 2 sprzedawca zobowiązany na wniosek spółdzielni energetycznej, nie później niż w terminie 90 dni od dnia złożenia tego wniosku:

- 1) przedstawia ofertę zawarcia nowej albo zmiany dotychczasowej umowy:

²⁶ Zgodnie z cennikiem PGE Dystrybucja S.A. 396,06 zł brutto w przypadku 1-fazowego licznika zdalnego odczytu oraz 420,66 brutto w przypadku 3-fazowego licznika zdalnego odczytu. Energa-Operator S.A. - odpowiednio 348,00 zł oraz 362,00 zł (brak informacji netto/brutto), Tauron Dystrybucja S.A. – odpowiednio 439,11 zł brutto oraz 464,94 zł brutto.



- a) kompleksowej, o której mowa w art. 5 ust. 3 ustawy - Prawo energetyczne, ze wskazanym przez spółdzielnię energetyczną odbiorcą będącym członkiem tej spółdzielni, w celu umożliwienia rozliczenia, o którym mowa w art. 38c ust. 3 uOZE,
- b) o świadczenie usług bilansowania handlowego ze wskazanym przez spółdzielnię energetyczną wytwórcą będącym członkiem tej spółdzielni, w celu umożliwienia rozliczenia, o którym mowa w art. 38c ust. 3 uOZE;

2) zawiera ze spółdzielnią energetyczną umowę, w której określa:

- a) zasady i terminy informowania przez spółdzielnię energetyczną o zmianach w liczbie członków spółdzielni lub zmianach w zakresie punktów poboru energii należących do poszczególnych członków danej spółdzielni energetycznej,
- b) zasady rozliczeń z poszczególnymi członkami spółdzielni energetycznej, w zakresie nieuregulowanym w przepisach wydanych na podstawie art. 38c ust. 14,
- c) sposób i warunki udostępniania spółdzielni energetycznej i poszczególnym członkom tej spółdzielni danych pomiarowych, w tym zakres i format tych danych,
- d) prawa i obowiązki sprzedawcy, spółdzielni energetycznej oraz jej członków w zakresie stosowania rozliczenia, o którym mowa w art. 38c ust. 3, a także udostępniania lub przekazywania informacji wynikających z ustawy.

Przepisy nie wskazują formy złożenia wskazanego wyżej wniosku. Z ostrożności, rekomenduje się skierowanie wniosku w formie elektronicznej (najlepiej podpisanego podpisem elektronicznym kwalifikowanym) oraz pocztą tradycyjną, za pomocą listu poleconego skierowanego na adres siedziby sprzedawcy energii. W ten sposób spółdzielnia będzie mogła wykazać datę początku biegu 90 dniowego terminu zawarcia umów ze sprzedawcą energii.

Jak wynika z powyżej opisanego przepisu, sprzedawca zobowiązany ma obowiązek zawrzeć ze spółdzielnią umowę, na podstawie, której będzie dokonywał rozliczeń,



o których mowa w art. 38c ust. 3 uOZE – „rozliczenia ilości energii elektrycznej wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej wobec ilości energii elektrycznej pobranej z tej sieci w celu jej zużycia na potrzeby własne przez spółdzielnię energetyczną i jej członków w stosunku ilościowym 1 do 0,6.”

Jak wynika z materiałów udostępnianych przez media branżowe, pierwsze spółdzielnie energetyczne wskazywały, że proces zawierania umów ze spółkami energetycznymi bywał utrudniony²⁷. Należy jednak zwrócić uwagę, że od tego czasu nastąpiły istotne zmiany w prawie – weszło w życie Rozporządzenie oraz uchwalono nowelizację ustawy o OZE. Obecnie sprzedawcy zobowiązani udostępniają na stronach internetowych informacje o współpracy ze spółdzielniami energetycznymi²⁸, a jak wynika z informacji medialnych²⁹, popartych informacjami uzyskanymi od funkcjonujących spółdzielni energetycznych, obecnie sprzedawcy energii stosunkowo sprawnie przeprowadzają proces zawierania umów ze spółdzielniami energetycznymi.

13. SYSTEM WSPARCIA PRZEZNACZONY DLA SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNYCH

Rozliczenia spółdzielni energetycznej w świetle prawa polskiego odbywają się na dwóch płaszczyznach:

1. rozliczenia spółdzielni energetycznej oraz spółdzielców z jednym sprzedawcą energii, zgodnie z nowododanym art. 40 ust. 1ab ustawy o zmianie ustawy OZE, na podstawie Rozporządzenia,
2. rozliczenia wewnątrz spółdzielni.

²⁷Doświadczenia twórców pierwszej spółdzielni energetycznej w Polsce, <https://www.gramwzielone.pl/trendy/106083/doswiadczenia-tworcow-pierwszej-spoldzielni-energetycznej-w-polsce>

²⁸ Enea Operator sp. z o.o., <https://www.operator.enea.pl/OZE/spoldzielnie-energetyczne>, Energa-Operator S.A., <https://energa-operator.pl/dokumenty-i-formularze/spoldzielnia-energetyczna>, Tauron Dystrybucja S.A., <https://www.tauron-dystrybucja.pl/spolecznosci-energetyczne>.

²⁹ Już 10 spółdzielni energetycznych działa w południowej Polsce na obszarze działania TAURON Dystrybucji, <https://www.cire.pl/artykuly/serwis-informacyjny-cire-24/w-sieciach-tauron-dystrybucji-funkcjonuje-10-spoldzielni-energetycznych>



13.1. ROZLICZENIA SPÓŁDZIELNI ORAZ SPÓŁDZIELCÓW ZE SPRZEDAWCĄ ENERGII

Ustawa o OZE przewiduje objęcie spółdzielni energetycznej szczególnym systemem wsparcia, w związku z wytwarzaniem przez nią energii elektrycznej. System ten polega na **ilościowym rozliczaniu energii elektrycznej wprowadzonej do sieci oraz z niej pobranej** (system określany jako „net-metering” lub „system opustów”).

W dużym uproszczeniu można powiedzieć, że zgodnie z systemem opartym o net-metering sieć elektroenergetyczna stanowi dla spółdzielni „wirtualny magazyn energii”. System ten pozwala bowiem na (nawet całkowite) obniżenie rachunków za energię elektryczną czynną. Co istotne, przepisy powszechnie obowiązującego prawa regulują wyłącznie rozliczenia spółdzielni oraz spółdzielców ze sprzedawcą energii, pozostawiając rozliczenia wewnętrzne swobodzie umów.

Instalacje OZE używane przez spółdzielnię wprowadzają energię elektryczną wprost do sieci dystrybucyjnej. Wszystkie podmioty będące wytwórcami energii lub jej odbiorcami posiadają liczniki zdalnego odczytu, które rejestrują odrębnie dla każdego z nich:

- 1) ilości energii elektrycznej wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej oraz
- 2) ilości energii elektrycznej pobranej z sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej.

Liczniki zdalnego odczytu rejestrują powyższe dane dla każdej godziny osobno – w tej jednostce czasu energia jest bilansowana.

Bilansowanie realizowane jest w trzech krokach:

- 1) bilansowaniu poszczególnych spółdzielców będących wytwórcami lub odbiorcami energii elektrycznej w każdej godzinie,
- 2) bilansowaniu spółdzielni energetycznej w każdej godzinie,
- 3) bilansowaniu spółdzielni energetycznej w okresie rozliczeniowym (miesiąc)



13.1.1. KROK PIERWSZY

Bilansowanie polega na odejmowaniu od energii pobranej z sieci, energii wprowadzonej do sieci przez danego spółdzielcę w określonej godzinie, otrzymując ilość energii elektrycznej sumarycznie zbilansowanej w danej godzinie dla danego spółdzielcy. (§ 2 ust. 3 pkt 1 Rozporządzenia).

Wynik bilansowania może być dodatni – wówczas więcej energii zostało z sieci pobrane w danej godzinie przez spółdzielcę. Gdy wynik bilansowania jest ujemny – więcej energii zostało do sieci wprowadzone w danej godzinie przez spółdzielcę.

Opisane wyżej działanie wykonuje się odrębnie dla każdego spółdzielcy będącego odbiorcą lub wytwórcą energii elektrycznej.

Krok pierwszy wykonuje się zgodnie ze wzorem (wskazany w Rozporządzeniu):

$$Eb_{(t)} = Ep_{(t)} - Ew_{(t)}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- $Eb_{(t)}$ – ilość energii elektrycznej sumarycznie zbilansowanej w danej godzinie t zgodnie z art. 38c ust. 5 ustawy; wartość dodatnia oznacza ilość energii elektrycznej pobranej z sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej, a wartość ujemna oznacza ilość energii elektrycznej wprowadzonej do tej sieci,
- t – daną godzinę, dla której dokonuje się bilansowania ilości energii elektrycznej,
- $Ep_{(t)}$ – ilość energii elektrycznej zarejestrowaną zgodnie z ust. 2 pkt 2 zsumowaną z wszystkich faz,
- $Ew_{(t)}$ – ilość energii elektrycznej zarejestrowaną zgodnie z ust. 2 pkt 1 zsumowaną z wszystkich faz;

13.1.2. KROK DRUGI

Następnie, pojedyncze wyniki spółdzielców sumuje się i w ten sposób otrzymuje się ilość energii sumarycznie zbilansowanej w danej godzinie dla całej spółdzielni energetycznej (§ 2 ust. 3 pkt 2 Rozporządzenia), zgodnie z poniższym wzorem (wskazany w Rozporządzeniu):



$$Ebs_{(t)} = \sum_{k=1}^n Eb_{(t)(k)}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- $Ebs_{(t)}$ – ilość energii elektrycznej sumarycznie zbilansowanej w danej godzinie t dla n członków spółdzielni energetycznej zgodnie z art. 38c ust. 5 ustawy, podlegającą rozliczeniu w danym okresie rozliczeniowym, o której informację przekazuje operator systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego sprzedawcy, o którym mowa w art. 40 ust. 1a ustawy; wartość dodatnia – ilość energii elektrycznej pobranej z sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej, a wartość ujemna oznacza ilość energii elektrycznej wprowadzonej do tej sieci,
- t – oznacza daną godzinę, dla której dokonuje się bilansowania ilości energii elektrycznej,
- n – liczbę członków spółdzielni energetycznej,
- k – członka spółdzielni,
- $Eb_{(t)}$ – ilość energii elektrycznej, o której mowa w pkt 1.

13.1.3. KROK TRZECI

Rozliczenie odbywa się w okresie rozliczeniowym – wynoszącym miesiąc (art. 38c ust. 8 uOZE) Ilość energii elektrycznej rozliczonej w danym okresie rozliczeniowym dla całej spółdzielni energetycznej (zgodnie z § 2 ust. 3 pkt 3 Rozporządzenia) otrzymuje się poprzez zsumowanie:

1. sumy ilości energii elektrycznej zbilansowanej we wszystkich godzinach danego okresu rozliczeniowego, w których wynik bilansowania jest dodatni,
2. iloczynu (1) sumy ilości energii elektrycznej zbilansowanej we wszystkich godzinach danego okresu rozliczeniowego, w których wynik bilansowania jest ujemny oraz (2) stosunku ilościowego 1 do 0,6,
3. rozliczenie energii elektrycznej z poprzednich okresów rozliczeniowych przeniesionych na okres aktualnie obliczany, dla której wartość rozliczenia jest ujemna.

Opisane wyżej działanie opisuje wzór (wskazany w Rozporządzeniu):



$$Er_{(o)} = Ebsp + (Ebsw \times Wi) + Er_{(po)}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- $Er_{(o)}$ – ilość energii elektrycznej rozliczoną w danym okresie rozliczeniowym, zgodnie z art. 38c ust. 3 ustawy, z uwzględnieniem kolejności określonej w § 4,
- $Ebsp$ – sumę ilości energii elektrycznej zbilansowanej w danych godzinach t , podlegającej rozliczeniu w danym okresie rozliczeniowym oznaczonej we wzorze określonym w § 2 ust. 3 pkt 2 symbolem $Ebs_{(t)}$, dla której wynik bilansowania jest dodatni,
- $Ebsw$ – sumę ilości energii elektrycznej zbilansowanej w danych godzinach t , podlegającej rozliczeniu w danym okresie rozliczeniowym, oznaczonej we wzorze określonym w § 2 ust. 3 pkt 2 symbolem $Ebs_{(t)}$, dla której wynik bilansowania jest ujemny,
- Wi – stosunek ilościowy, o którym mowa w art. 38c ust. 3 ustawy,
- $Er_{(po)}$ – rozliczenie energii elektrycznej z poprzednich okresów rozliczeniowych przeniesione zgodnie z art. 38c ust. 8 ustawy, dla której wartość rozliczenia jest ujemna.

Rozliczeń ze spółdzielnią dokonuje sprzedawca energii, o którym mowa w art. 40,
na podstawie danych, które udostępnia operator systemu dystrybucyjnego.

Wskazany stosunek ilościowy rozliczeń (1 do 0,6) określono w ustawie o odnawialnych źródłach energii, jako „rekompensatę” dla sprzedawcy zobowiązanego z tytułu dokonywanych rozliczeń. W ten sposób sprzedawca „otrzymuje” 40% nadwyżki energii wprowadzonej do sieci przez spółdzielnię.

Gdy rozliczenie energii elektrycznej dla danego okresu rozliczeniowego przyjmuje **wynik dodatni** – spółdzielnia zużyła więcej energii niż wprowadziła do sieci. Wówczas ilość energii elektrycznej czynnej przekraczającą produkcję własną należy dokupić, po cenie ustalonej ze sprzedawcą zobowiązanym. **Wynik ujemny** oznacza natomiast, że spółdzielnia wprowadziła do sieci więcej energii niż zużyła – zatem „nadwyżka” energii elektrycznej czynnej przechodzi na kolejne okresy rozliczeniowe, jednak nie dłużej niż na 12 miesięcy.

W przypadku, gdy rozliczenie ilości energii elektrycznej dla danego okresu rozliczeniowego ma **wartość dodatnią**:

1. ilość tej energii elektrycznej rozdziela się proporcjonalnie pomiędzy poszczególnych wytwórców i odbiorców energii, dla których w danym okresie rozliczeniowym suma ilości energii elektrycznej zbilansowanej w danych godzinach ma wartość dodatnią;



2. po dokonaniu podziału, o którym mowa wyżej, ilość energii elektrycznej przypadającej na danego spółdzielcę uwzględnia się do naliczenia opłat zgodnie z cenami i stawkami ustalonymi w obowiązujących grupach taryfowych.

Opisany model rozliczeń reguluje rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 23 marca 2022 r. Zgodnie z interpretacją przepisów tego aktu prawnego, każdy ze spółdzielców, będący odbiorcą lub wytwórcą energii elektrycznej w rozumieniu prawa energetycznego powinien mieć zawartą umowę kompleksową (bilansowania handlowego) i rozliczać się oddzielnie od innych spółdzielców. Konsekwencją takiego rozwiązania jest okoliczność, że spółdzielnia nie ponosi ryzyka niewypłacalności któregoś z jej członków.

13.1.4. OPŁATY DYSTRYBUCYJNE

Zgodnie z art. 38c ust. 7 uOZE od ilości energii elektrycznej wytworzonej we wszystkich instalacjach OZE spółdzielni energetycznej, a następnie zużytej przez wszystkich odbiorców energii elektrycznej spółdzielni energetycznej, w tym ilości energii elektrycznej rozliczonej w ramach systemu opustów, wytwórca i odbiorca energii elektrycznej, będący członkami tej spółdzielni energetycznej:

1. nie uiszczają na rzecz sprzedawcy energii opłat z tytułu jej rozliczenia;
2. opłaty za świadczenie usług dystrybucji, których wysokość zależy od ilości energii elektrycznej wytworzonej we wszystkich instalacjach OZE spółdzielni energetycznej i wprowadzonej do sieci, a następnie pobranej przez wszystkich wytwórców i odbiorców, będących członkami tej spółdzielni energetycznej, w tym ilości energii elektrycznej rozliczonej za pomocą systemu opustów uiszczają do wysokości wynikającej z wartości energii elektrycznej stanowiącej nadwyżkę produkcji energii przez spółdzielnię nad jej zużyciem, należności z tego tytułu na rzecz operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego przekazuje sprzedawca energii elektrycznej.

Co istotne, zgodnie z art. 38c ust. 13 pkt 1 – 2 uOZE, w odniesieniu do ilości energii elektrycznej wytworzonej we wszystkich instalacjach OZE spółdzielni energetycznej,



a następnie zużytej przez wszystkich odbiorców energii elektrycznej spółdzielni energetycznej, w tym energii elektrycznej rozliczonej za pomocą systemu opustów:

1. nie nalicza się i nie pobiera:
 - a) opłaty OZE,
 - b) opłaty mocy,
 - c) opłaty kogeneracyjnej.
2. nie stosuje się:
 - a) systemu świadectw pochodzenia,
 - b) systemu świadectw efektywności energetycznej.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 38c ust. 3 pkt 3 uOZE Uznaje się, że jest ona zużyciem energii elektrycznej wyprodukowanej przez dany podmiot w rozumieniu przepisów ustawy o podatku akcyzowym i z tego tytułu podlega zwolnieniu od podatku akcyzowego, pod warunkiem że łączna moc zainstalowana elektryczna wszystkich instalacji OZE spółdzielni energetycznej nie przekracza 1 MW.

Zgodnie z art. 38e ust. 2 uOZE koszty bilansowania handlowego energii elektrycznej wytworzonej w instalacji odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej mniejszej niż 400 kW pokrywa w całości sprzedawca energii.

14. MODELE ROZLICZEŃ WEWNĘTRZNYCH SPÓŁDZIELNI

Opisane wyżej przepisy Rozporządzenia szczegółowo regulują rozliczenia między spółdzielnią (oraz spółdzielcami) a sprzedawcą energii, natomiast nie narzucają metody rozliczeń wewnątrz spółdzielni.

Opierając się na funkcjonujących już modelach działalności spółdzielczej (np. spółdzielnie mieszkaniowe, czy też mleczarskie) wyróżnić można w zasadzie dwa podstawowe modele rozliczeń:



- 1. wymianę (energii elektrycznej) opartą na rozliczeniach uzupełniających ewentualne nadwyżki oraz niedobory,**
- 2. obrót energią wewnątrz spółdzielni.**

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że podstawą przyjęcia danego modelu rozliczeń przez spółdzielnię energetyczną powinna być symulacja wytwarzania energii przez instalacje OZE wykorzystywane przez spółdzielnię oraz rozliczeń zewnętrznych, a także wewnętrznych wynikających z przyjętego modelu.

Niezależnie od przyjętego modelu oraz wariantu funkcjonującego w ramach danego modelu należy prawnie ułożyć:

- relacje między spółdzielnią, spółdzielcami a sprzedawcą energii (wzajemne prawa i obowiązki określać będą umowy kompleksowe, których treść w dużej mierze określa ustawa o OZE oraz rozporządzenie),
- relacje między spółdzielnią a spółdzielcami (rekomenduje się zawarcie umów cywilnoprawnych opisanych szczegółowo w każdym z wariantów).

We wszystkich opisanych niżej modelach oraz wariantach obrót energią na rzecz członków dokonuje się poprzez spółdzielnię energetyczną z uwagi na treść art. 32 ust. 1 pkt 4 lit e prawa energetycznego, zgodnie z którym spółdzielnia energetyczna jest zwolniona z obowiązku uzyskania koncesji na obrót paliwami gazowymi oraz energią elektryczną, w ramach działalności prowadzonej na rzecz wszystkich odbiorców należących do tej spółdzielni.

14.1. MODEL PIERWSZY – WYMIANA ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Pierwszy z przedstawionych modeli w uproszczeniu polega na partycypacji finansowej spółdzielców w inwestycji w instalacje OZE (niezależnie od przyjętego modelu własności instalacji) w takim zakresie, w jakim spółdzielcy będą korzystać z instalacji.

Powyższe sprowadza się do realizacji jednego w dwóch wariantów modelu pierwszego:



- 1.1. oparcia spółdzielni energetycznej o instalacje OZE stanowiące własność poszczególnych spółdzielców,
- 1.2. partycypacji spółdzielców w majątku spółdzielni (którego najbardziej istotny element, co do zasady, stanowią instalacje OZE) w części możliwie najbardziej odpowiadającej ich zapotrzebowaniu na energię elektryczną, w stosunku do zapotrzebowania na energię wszystkich spółdzielców.

Zgodnie z cytowanym już art. 38f ust. 1 uOZE „działalność spółdzielni energetycznej w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną wprowadzaną do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej (...) może być prowadzona na rzecz wszystkich lub wybranych członków tej spółdzielni wyłącznie w instalacjach odnawialnego źródła energii stanowiących własność spółdzielni energetycznej lub jej członków.”

14.1.1. PIERWSZY WARIANT MODELU PIERWSZEGO

W ramach pierwszego wariantu spółdzielcy nabywają na własność instalacje OZE o mocy oraz wydajności odpowiadającym ich zapotrzebowaniu na energię. Model ten nie wyklucza finansowania inwestycji w oparciu o dofinansowanie publiczne w formie dotacji lub pożyczki.

Następnie, wytwarzanie energii elektrycznej przez instalacje OZE będzie odbywało się w ramach systemu bilansowania, który został opisany w we wcześniejszej części niniejszej informacji prawnej. Wówczas każdy spółdzielca występuje jako wytwórca energii elektrycznej. Nadwyżki wyprodukowanej energii są wówczas zaliczane na rzecz spółdzielcy zgodnie z treścią Rozporządzenia.

Przyjęcie wariantu pierwszego powoduje konieczność ustalenia wzajemnych stosunków prawnych między spółdzielnią a spółdzielcami. Spółdzielnia (pozostali spółdzielcy) będą w ramach wariantu pierwszego korzystać z części energii wprowadzanej do sieci oraz rozliczanej przez spółdzielcę oraz sam spółdzielca będzie korzystał z energii wprowadzanej do sieci oraz rozliczanej przez pozostałych spółdzielców.



W związku z powyższym, rekomenduje się zawarcie umów cywilnoprawnych między spółdzielcami a spółdzielnią, które będą regulowały świadczenie (opłatę) na rzecz spółdzielni z tytułu ilości energii elektrycznej przekraczającej energię wyprodukowaną przez tego spółdzielcę, a którą dany spółdzielca wykorzystał w ramach bilansowania spółdzielni energetycznej.

Świadczenia (opłaty) uiszczane na rzecz spółdzielni będą stanowiły jej majątek oraz po pomniejszeniu o koszty poniesione przez spółdzielnię, wejdą w skład nadwyżki bilansowej notowanej w danym roku obrotowym.

Przy założeniu przyjęcia wariantu pierwszego rekomenduje się uzależnienie partycypacji spółdzielcy w nadwyżce bilansowej od obrotu ze spółdzielnią. W konsekwencji, im więcej spółdzielca energii „udostępni” spółdzielni, tym większy będzie jego udział w nadwyżce bilansowej.

Jednocześnie, w celu uniknięcia opisanych wyżej, skomplikowanych rozliczeń, rekomenduje się, aby instalacje OZE poszczególnych spółdzielców nie były przeskalowane. Wówczas spółdzielcy unikną sytuacji występowania dużych nadwyżek, co zminimalizuje konieczność dokonywania rozliczeń wewnętrznych oraz konieczności uiszczenia podatku dochodowego.

14.1.2. DRUGI WARIANT MODELU PIERWSZEGO

Drugi wariant zakłada, że instalacje OZE będą stanowiły własność spółdzielni energetycznej. Instalacje takie mogą być sfinansowane przez spółdzielnię. Wówczas środki na ten cel mogą pochodzić z wpłat spółdzielców oraz z finansowania zewnętrznego (program finansowania publicznego lub komercyjna pożyczka/kredyt).

Wpłaty spółdzielców mogą przyjąć formę przede wszystkim:

- Wpłat zadeklarowanych udziałów – wówczas stanowią co do zasady świadczenie zwrotne (roszczenie członka spółdzielni o zwrot wpłaconych udziałów w przypadku wystąpienia ze spółdzielni),



- Wpłaty na fundusz inwestycyjny – w takim przypadku stanowić będą co do zasady świadczenie bezzwrotne (uiszczane na podstawie uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni, przyjmującej regulamin funduszu inwestycyjnego).

W wariantcie drugim, wpłaty poszczególnych spółdzielców uzależnione będą od ich zapotrzebowania na energię elektryczną, co będzie odpowiadać mocy instalacji OZE, które należy zarezerwować dla danego spółdzielcy. Wówczas, w sytuacji, gdy spółdzielnia wykorzystała w ramach systemu rozliczeń więcej energii, niż przewiduje ustalony wpłatą poziom partycypacji, powinien on uiścić na rzecz spółdzielni świadczenie (opłatę) na zasadzie analogicznej do wariantu pierwszego. Gdy spółdzielnia wykorzysta energii mniej, powinien on otrzymać od spółdzielni rekompensatę, na podstawie umowy cywilnoprawnej regulującej opisane wyżej sytuacje.

Opisany model, w każdym ze wskazanych wariantów pozwoli na zredukowanie do minimum obrotu energią wewnątrz spółdzielni, zmniejszając konieczność wdrożenia oraz realizacji skomplikowanych wewnętrznych rozliczeń oraz przepływów finansowych.

14.2. DRUGI MODEL

Drugi model opiera się na założeniu, że partycypacja finansowa spółdzielców w inwestycji nie pokrywa się z ich zapotrzebowaniem na energię elektryczną. Spółdzielnia, na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych dokonuje obrotu energią na rzecz spółdzielców korzystających z energii elektrycznej wyprodukowanej przez instalacje OZE wykorzystywane przez spółdzielnię energetyczną.

Obrót energią dokonywać się będzie analogicznie jak w pierwszym modelu – spółdzielcy uiszczać będą świadczenie (opłatę) na rzecz spółdzielni zależną od ilości energii, którą rozliczyli w ramach systemu wsparcia, o którym mowa w art. 38c ust. 3 uOZE. Wysokość świadczenia uzależniona będzie od dwóch czynników:

- 1) ilości rozliczonej w ten sposób energii,



- 2) ceny za jednostkę rozliczonej energii, będącą pochodną ceny energii na rynku (ceny alternatywnej, którą spółdzielca uzyskałby kupując energię od sprzedawcy).

W opisanym modelu korzyści spółdzielcy (spółdzielców) udostępniających instalacje stanowiące ich własność mogą kształtować się następująco:

1. poprzez partycypację w nadwyżce bilansowej powstałej na skutek opłat spółdzielców lub
2. pozyskiwanie świadczeń (opłat) od spółdzielni z tytułu udostępniania instalacji OZE. Analogicznie, wysokość świadczenia uzależniona będzie od dwóch czynników: 1) ilości rozliczonej w ten sposób energii, 2) ceny za jednostkę rozliczonej energii, będącą pochodną ceny energii na rynku (ceny alternatywnej, którą spółdzielca uzyskałby kupując energię od sprzedawcy).

Sporządzający niniejszą Koncepcję wskazuje, że model drugi, jakkolwiek może zostać uznany za atrakcyjny z uwagi na możliwość pozyskania dla danego członka spółdzielni dodatkowych środków finansowych, wiąże się z koniecznością wdrożenia systemu umożliwiającego bieżące obliczenia w zakresie rozliczeń wewnętrznych, co wiąże się z kosztami stałymi (zakup oprogramowania, obsługa bieżąca, koszty subskrypcji).

15. SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE TWORZONE W OPARCIU O JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO - GMINY

W kontekście spółdzielni energetycznych tworzonych przez gminę należy zwrócić uwagę przede wszystkim na następujące uwarunkowania:

- 1) struktura podmiotowa spółdzielni energetycznej tworzonej przez gminę,
- 2) uwarunkowania związane z zakupem energii przez gminę w kontekście prawa zamówień publicznych

15.1. STRUKTURA PODMIOTOWA SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ TWORZONEJ PRZEZ GMINĘ,

Co do zasady przewidzieć można następujące warianty struktury podmiotowej spółdzielni energetycznej tworzonej z udziałem gminy:



- 1) spółdzielnia tworzona przez gminę, wyłącznie wraz z gminnymi osobami prawnymi,
- 2) spółdzielnia tworzona przez gminę (wraz z ewentualnymi gminnymi osobami prawnymi) wraz z innymi gminami,
- 3) spółdzielnia tworzona przez gminę (wraz z ewentualnymi gminnymi osobami prawnymi) wraz z podmiotami prywatnymi (osoby prawne, osoby fizyczne) zamieszkującymi teren gminy.

W związku ze wskazanymi wyżej wariantami, w pierwszej kolejności należy wyjaśnić użyty termin „gminne osoby prawne”. Zgodnie z poglądami wyrażonymi w doktrynie zakres pojęcia "gminna osoba prawna" należy ustalić na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³⁰, zgodnie z którą kategoria gminnych osób prawnych obejmuje podmioty zróżnicowane pod względem prawnym. *„Potwierdza to w sposób jednoznaczny przede wszystkim art. 43 ustawy o samorządzie gminnym, który określając istotę mienia komunalnego (gminnego), wymienia jednocześnie podmioty tego mienia. Zgodnie z tym przepisem mieniem komunalnym (gminnym) są własność oraz inne prawa majątkowe należące do poszczególnych gmin i ich związków, a także mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw. Należy dodać, że rozwiązanie to wskazuje, iż kategorię gminnych osób prawnych tworzą z jednej strony gminy i związki międzygminne, z drugiej zaś - gminne osoby prawne inne niż gmina i związek międzygminny.”*³¹

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez B. Dolnickiego: *„pod pojęciem „gminnej osoby prawnej” należy rozumieć gminną jednostkę organizacyjną, utworzoną przez gminę i posiadającą przymiot osobowości prawnej. Gminna osoba prawna to podmiot*

³⁰ (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.).

³¹ cyt. za: D. Szafrński, Status gminnej osoby prawnej w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, <https://www.prawo.pl/samorzad/gminna-osoba-prawna-w-swietle-ustawy-o-ochronie-konkurencji-i,78689.html>



wydzielony organizacyjne, posiadający odrębne składniki majątkowe i osobowe, realizujący zadania określone odpowiednimi przepisami”³².

Biorąc pod uwagę tak ustalone tezy, należy przedstawić jakie podmioty, oprócz gminy oraz związku międzygminnego należą do gminnych osób prawnych:

- spółki komunalne,
- samorządowe instytucje kultury,
- samorządowy podmiot leczniczy (przy założeniu posiadania osobowości prawnej),
- biblioteka utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego.

Z tego względu, odnosząc się do udziału w spółdzielni energetycznej jednostek organizacyjnych gminy nieposiadających osobowości prawnej, a zatem nie mogących być uznanymi za gminne osoby prawne (m.in. szkoły, wydzielone części urzędów etc.) należy wskazać, że takie podmioty nie mogą być członkami spółdzielni energetycznej. Powyższe twierdzenie znajduje uzasadnienie w tezach wyrażonych w orzecznictwie³³, jednostka organizacyjna gminy działa jedynie jako wydzielona organizacyjnie i funkcjonalnie część gminy i ustawowo nie została wyposażona w osobowość prawną - działa ona w ramach osobowości prawnej gminy.

Sytuacja, w której spółdzielnia zostanie utworzona przez gminę wraz z gminnymi osobami prawnymi przez gminę zarządzanymi lub wraz z innymi gminami pod względem prawnym jest podobna. W każdym z tych przypadków spółdzielnia będzie co do zasady tworzona wyłącznie przez osoby prawne (zob. nb. 55 - 58).

Z odmienną sytuacją do czynienia będzie miała gmina w przypadku założenia spółdzielni z podmiotami prywatnymi (osobami prawnymi lub osobami fizycznymi). W przypadku wejścia w skład spółdzielni osób fizycznych gmina w większości przypadków utraci kontrolę nad spółdzielnią, gdyż znajdzie zastosowanie zasada

³² cyt. za B. Dolnicki, Gminne jednostki organizacyjne a jednostki organizacyjne gminy, Gdańskie Studia Prawnicze, 2015/XXXIV, s. 69.

³³ Por. wyrok SN z dnia 15 września 2009 r. sygn. akt II UK 416/08, wybór LEX nr 553694 oraz postanowienie WSA w Warszawie sygn. akt II SA/Wa 1748/08 - dostępne na stronie internetowej NSA.



„jeden członek – jeden głos” w ramach walnego zgromadzenia. Wówczas należy także zweryfikować kwestię nabycia energii od spółdzielni energetycznej w świetle postanowień ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych³⁴ (zob. nb. 162 - 166).

W oparciu o doświadczenia funkcjonujących spółdzielni energetycznych tworzonych przez samorządy, są one tworzone w oparciu o gminę oraz gminne osoby prawne – tak m.in. Spółdzielnia Energetyczna BIODAR, Łądecka Spółdzielnia Energetyczna, czy też Spółdzielnia Energetyczna Zielony Goleniów. Co istotne, z uwagi na przepisy regulujące gospodarowanie mieniem publicznym, należy zwrócić uwagę na konieczność zachowania przez władze gminy szczególnej ostrożności w kontekście zaangażowania mienia samorządowego (instalacje OZE, nieruchomości) do podmiotu (w tym wypadku spółdzielni energetycznej), nad którą gmina nie sprawowałaby kontroli.

W związku z powyższym, w pierwszej kolejności rekomenduje się zaangażowanie gmin w tworzenie spółdzielni, nad którymi te jednostki samorządu terytorialnego sprawowałyby kontrolę (zob. zasady głosowania w spółdzielniach, w których członkami są wyłącznie osoby prawne – nb. 55 - 58) lub składających się wyłącznie z gmin lub spółek komunalnych oraz innych gminnych osób prawnych. W ramach spółdzielni energetycznych tworzonych przy udziale podmiotów prywatnych należy przeprowadzić analizę modelu zarządzania spółdzielnią oraz zaangażowania w tego typu podmiot środków publicznych (komunalnych).

15.2. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z ZAKUPEM ENERGII PRZEZ GMINĘ W KONTEKŚCIE PRAWA ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

Gmina, jako jednostka sektora finansów publicznych jest obowiązana do stosowania ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1320). W związku z powyższym, podmiot (podmioty) świadczący usługi sprzedaży energii elektrycznej oraz świadczenie usług dystrybucyjnych na rzecz gminy

³⁴ t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1320.



wybierany jest w procedurze przetargu. Tym samym, jeżeli gmina planuje udział w spółdzielni energetycznej, powinna uwzględnić, że okoliczność ta wpłynie na wolumen energii nabywanej od sprzedawcy, z uwagi na system wsparcia dla spółdzielni energetycznych. Powyższe powinno zostać uwzględnione w zamówieniu przetargowym.

Należy zaznaczyć, że spółdzielnia energetyczna również może zostać uznana za podmiot zobowiązany do stosowania przepisów prawa zamówień publicznych, jeżeli zostanie uznana za podmiot, o którym mowa w art. 4 pkt 3 uPZP – osoba prawna, utworzona w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemających charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli jednostki sektora finansów publicznych, państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej lub osoby prawne określone w art. 4 pkt 3 uPZP bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:

- a) finansują ją w ponad 50% lub
- b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
- c) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
- d) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego.

W kontekście obrotu energią elektryczną w ramach spółdzielni, należy także rozważyć, czy usługi świadczone przez spółdzielnię energetyczną na rzecz gminy również nie będą objęte procedurą przewidzianą w ustawie prawo zamówień publicznych.

W tym celu należy ustalić, czy wystąpią przesłanki udzielenia zamówienia z wolnej ręki, wskazane w art. 214 ust. 1 pkt 11 uPZP: *zamówienie udzielane jest przez zamawiającego, o którym mowa w art. 4 i art. 5 ust. 1 pkt 1, osobie prawnej, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:*

- a) *zamawiający sprawuje nad tą osobą prawną kontrolę, odpowiadającą kontroli sprawowanej nad własnymi jednostkami, polegającą na dominującym wpływie*



na cele strategiczne oraz istotne decyzje dotyczące zarządzania sprawami tej osoby prawnej; warunek ten jest również spełniony, gdy kontrolę taką sprawuje inna osoba prawna kontrolowana przez zamawiającego w taki sam sposób,

- b) ponad 90% działalności kontrolowanej osoby prawnej dotyczy wykonywania zadań powierzonych jej przez zamawiającego sprawującego kontrolę lub przez inną osobę prawną, nad którą ten zamawiający sprawuje kontrolę, o której mowa w lit. a,*
- c) w kontrolowanej osobie prawnej nie ma bezpośredniego udziału kapitału prywatnego;”*

Gmina powinna rozważyć w szczególności kwestię spełnienia przesłanki wskazanej w lit. b) powyżej. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku uczestniczenia w spółdzielni podmiotów prywatnych, z uwagi na objęcie udziałów przez spółdzielców będących podmiotami prywatnymi przesłanki te nie zostaną spełnione (w szczególności przesłanka wskazana w lit. c).

15.3. STRUKTURA SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNYCH FUNKCJONUJĄCYCH W WIELKOPOLSCE

W województwie wielkopolskim, według stanu na 06 czerwca 2025 r. funkcjonuje 13 spółdzielni energetycznych. Poniżej zamieszczono ich listę, wraz ze wskazaniem powiatów oraz gmin, na obszarze których prowadzą działalność:

- 1) Spółdzielnia Energetyczna Czerwonak, powiat poznański, gmina Czerwonak,
- 2) Spółdzielnia Energetyczna „Zielona Energia”, powiat kościański, gmina Kościan,
- 3) Spółdzielnia Energetyczna ACDC, powiat średzki, gmina Środa Wielkopolska, gmina Dominowo, powiat wrzesiński, gmina Miłosław,
- 4) AMAZIS Spółdzielnia Energetyczna, powiat poznański, gmina Kostrzyn,
- 5) Energia Gminy Komorniki Spółdzielnia Energetyczna, powiat poznański, gmina Komorniki,



- 6) Spółdzielnia Energetyczna „LUNA”, powiat poznański, gmina Suchy Las, gmina Rokietnica, gmina Tarnowo Podgórne,
- 7) Spółdzielnia Energetyczna EMABO, powiat grodziski, gmina Granowo, gmina Kamieniec,
- 8) Żerkowska Spółdzielnia Energetyczna, powiat jarociński, gmina Żerków,
- 9) Spółdzielnia Energetyczna "WAPNO", powiat wągrowiecki, gmina Wapno,
- 10) Spółdzielnia Energetyczna Gminy Dobrzyca, powiat pleszewski, gmina Dobrzyca,
- 11) Spółdzielnia Energetyczna Międzychód, powiat międzychodzki, gmina Międzychód, gmina Kwilicz
- 12) Spółdzielnia Energetyczna Stęszew, powiat poznański, gmina Stęszew,
- 13) Zielony Zakątek Spółdzielnia Energetyczna, powiat międzychodzki, gmina Sieraków,

Na podstawie danych ujawnionych w rejestrze przedsiębiorców KRS – członków założycieli spółdzielni energetycznych działających na terenie Polski, można podzielić wskazane spółdzielnie na założone przez samorząd (4), przez podmioty prywatne (8) oraz jedną spółdzielnię o strukturze mieszanej – którą tworzy gmina oraz podmioty prywatne. Wśród spółdzielni założonych przez samorząd, wszystkie wykorzystują instalacje OZE – instalacje fotowoltaiczne. Dwie z nich wykorzystuje instalacje OZE o mocy instalacje o mocy pomiędzy 101 a 500 kW, jedna instalacje OZE o mocy pomiędzy 501 kW a 999 kW oraz jedna instalację o mocy zainstalowanej przekraczającej 1 MW. Spółdzielnia o składzie mieszanym (Spółdzielnia Energetyczna "WAPNO") wykorzystuje instalacje OZE o mocy nieprzekraczającej 100 kW.

Wśród spółdzielni energetycznych utworzonych przez podmioty prywatne, dwie wykorzystują instalacje OZE o mocy nieprzekraczającej 100 kW, jedna instalacje o mocy pomiędzy 101 a 500 kW, dwie instalacje OZE o mocy pomiędzy 501 kW a 999 kW oraz trzy o mocy zainstalowanej przekraczającej 1 MW. Należy zwrócić uwagę, że trzy największe spółdzielnie należą do największych w Polsce - Spółdzielnia



Energetyczna Stęszew wykorzystuje instalacje PV o mocy przekraczającej 6 MW, a Spółdzielnia Energetyczna Międzychód oraz Spółdzielnia Energetyczna „LUNA” instalacje o mocy przekraczającej 1,8 MW.

Pięć spółdzielni prowadzi działalność na obszarze powiatu poznańskiego oraz dwie na obszarze powiatu międzychodzkiego. Znaczna większość prowadzi działalność w części zachodniej oraz centralnej województwa. Na południowym - wschodzie województwa zlokalizowane są dwie spółdzielnie – w powiatach jarocińskim oraz pleszewskim.

W 10 spółdzielniach energetycznych prowadzących działalność na terenie województwa wielkopolskiego liczba członków (odbiorców lub wytwórców energii elektrycznej) nie przekracza 3. W dwóch liczba członków wynosi 7 a w jednej 5.

Podsumowując dane statystyczne, należy zauważyć, że w regionie dominują spółdzielnie energetyczne tworzone przez podmioty prywatne. Są to przede wszystkim spółdzielnie tworzone przez osoby prawne – w znacznej większości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Co istotne, według stanu na 06 czerwca 2025 r. żadna gmina objęta Projektem „Life After Coal PL” nie wchodzi w skład spółdzielni energetycznej znajdującej się w wykazie spółdzielni energetycznych KOWR. Co istotne, w ramach Projektu zostały przeprowadzone działania edukacyjne oraz promujące spółdzielczość energetyczną i obecnie trwają prace analityczne nad powołaniem spółdzielni energetycznej w gminach objętych Projektem.

15.4. PERSPEKTYWY ROZWOJU SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNYCH W WIELKOPOLSCE WSCHODNIEJ

Wyróżnić można następujące formy zaangażowania gminy w powstanie spółdzielni energetycznej:

- 1) **Gmina jako założyciel spółdzielni** – spółdzielnia może składać się wyłącznie z osób prawnych (np. spółki komunalne), albo również z osób fizycznych (mieszkańcy gminy). Wówczas gmina bezpośrednio odnosi korzyści finansowe w związku z działalnością spółdzielni (zmniejszenie rachunków za energię).

69



Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

„Finansowane przez Unię Europejską”. Poglądy i wyrażone opinie są jednak wyłącznie poglądami autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca nie będą ponosić jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu”

- 2) **Gmina jako inicjator oraz mentor** – gmina wspiera grupę założycieli spółdzielni energetycznej - mieszkańców gminy, poprzez przekazywanie wiedzy, organizowanie szkoleń, dostarczenie usług doradczych, etc. Odnosi wówczas przede wszystkim korzyści wizerunkowe jako samorząd wspierający inicjatywy wpisujące się w energetykę obywatelską.

W oparciu o doświadczenia spółdzielni energetycznych powstających w państwach takich jak Niemcy, czy Szwajcaria, kluczowe znaczenie ma zaangażowanie samorządu terytorialnego³⁵. Lokalna społeczność może korzystać ze wsparcia analitycznego oraz w zakresie know-how ze strony samorządu, ze szczególnym uwzględnieniem gminnych doradców klimatycznych. Z tego względu gminy powinny w pierwszej kolejności zweryfikować, czy powstanie spółdzielni energetycznej w oparciu o zarządzane przez nią gminne osoby prawne jest uzasadnione ekonomicznie. Następnie, zdobyte doświadczenie, niezależnie od tego, czy gmina zaangażuje się w założenie spółdzielni energetycznej, doradcy klimatyczni mogą przekazać mieszkańcom.

Gminom rozważającym założenie spółdzielni energetycznej w oparciu o gminne osoby prawne rekomenduje się analizę następujących czynników:

- 1) możliwość wykorzystania istniejących instalacji OZE (przede wszystkim mikroinstalacji PV zlokalizowanych na dachach budynków użyteczności publicznej) w ramach rozliczeń spółdzielni energetycznej. Dotyczy to przede wszystkim instalacji objętych systemem net-billingu.
- 2) Uzyskanie dofinansowania w ramach publicznych programów finansowania instalacji OZE mających służyć działaniu spółdzielni energetycznych (m.in. wojewódzkie regionalne programy operacyjne, Program „Energia dla wsi”, programy ogłoszone w ramach Krajowego Planu Odbudowy, etc.),

³⁵ Meister, T., Schmid, B., Seidl, I. et al. How municipalities support energy cooperatives: survey results from Germany and Switzerland. *Energ Sustain Soc* 10, 18 (2020). <https://doi.org/10.1186/s13705-020-00248-3>



- 3) Wykonanie audytu historycznego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz analiza wdrożenia rozwiązań z zakresu efektywności energetycznej.
- 4) Analiza możliwości wykorzystania odpadów, osadów ściekowych lub produktów ubocznych produkcji rolnej, hodowlanej etc., w celu ich przekształcenia energetycznego – np. w ramach biogazowni.
- 5) Analiza możliwości nawiązania współpracy z sąsiednimi gminami – ustalenie potencjału inwestycyjnego oraz nadwyżek produkcji.
- 6) Przemyślenie ewentualnych przyszłych inwestycji w instalacje OZE pod względem ich lokalizacji, wolnych mocy przyłączeniowych, a także maksymalizacji lokalnego wykorzystania energii. Wnioski oraz rekomendacje dla spółdzielni energetycznych

W oparciu o uwarunkowania prawne regulujące prowadzenie działalności przez spółdzielnie energetyczne oraz cel niniejszej Koncepcji, należy przedstawić następujące wnioski oraz rekomendacje związane z realizacją inwestycji w OZE oraz przyjęciem modelu rozliczeń wewnętrznych, w celu identyfikacji ryzyk związanych z poszczególnymi rozwiązaniami:

- Należy dopasować wybrany model rozliczeń wewnętrznych spółdzielni do jej planowanej struktury członkowskiej. W przypadku spółdzielni tworzonych przez samorząd, warto wziąć pod uwagę sytuację, gdy podmioty zaangażowane w spółdzielnię są ze sobą prawnie powiązane. Z tego względu dla spółdzielni energetycznych zakładanych przez samorząd, opartych o gminne osoby prawne, co do których występuje sytuacja finansowania ich przez gminę, co do zasady rekomenduje się ograniczenie wewnętrznych transferów finansowych, w szczególności takich, które powodują powstanie obowiązków podatkowych.
- Z tego względu, przy założeniu realizacji inwestycji w modelu, w którym własność instalacji OZE będzie przysługiwała spółdzielni, spółdzielca charakteryzujący się wyższym zapotrzebowaniem na energię będzie zmuszony do poniesienia wyższych nakładów finansowych od pozostałych spółdzielców. W przypadku, gdy nakłady będą wniesione w formie zwrotnej (udziały), taka sytuacja oznaczać będzie

71



NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

„Finansowane przez Unię Europejską”. Poglądy i wyrażone opinie są jednak wyłącznie poglądami autora i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani instytucja przyznająca nie będą ponosić jakiegokolwiek odpowiedzialności z tego tytułu”

ryzyko dla spółdzielni – nie będzie ona w stanie dokonać zwrotu wpłat dokonanych na udziały, gdyż kapitał ten zostanie zainwestowany w instalację OZE. Z kolei finansowanie inwestycji z nakładów w formie bezzwrotnej nie jest korzystne dla spółdzielcy wpłacającego wyższe kwoty – inwestuje on środki bez jednoczesnego zagwarantowania wpływu na prowadzenie działalności przez spółdzielnię energetyczną.

- Jest możliwa także sytuacja, gdy inwestycja w instalację OZE zostanie zrealizowana poprzez równe wpłaty spółdzielców. Należy jednak wówczas zaznaczyć, że w takim wypadku spółdzielcy o mniejszym zapotrzebowaniu na energię elektryczną będą zmuszeni do poniesienia większych kosztów. Koszty te może (teoretycznie) zrekompensować przyjęcie systemu obrotu energią wewnątrz spółdzielni, należy jednak zaakcentować wyzwania logistyczne oraz technologiczne związane z wprowadzeniem tego modelu rozliczeń, a także koniecznością przeanalizowania konsekwencji podatkowych przyjęcia modelu obrotu energią wewnątrz spółdzielni. Jak wynika z analizy technologicznej, zawierającej także przybliżone wyliczenia finansowe, w takim przypadku kwoty inwestycji przypadające na poszczególnych spółdzielców będą znacznie wyższe.
- W przypadku zdecydowania się spółdzielni na model drugi – obrót energią wewnątrz spółdzielni w oparciu o instalację należącą do wybranego spółdzielcy lub spółdzielców, należy zwrócić uwagę na konieczność zabezpieczenia interesu spółdzielców „odbierających energię”. Umowa cywilnoprawna stanowiąca podstawę rozliczeń wewnętrznych powinna zawierać postanowienia, które przede wszystkim ograniczą ryzyko nadmiernego wzrostu ceny energii elektrycznej.
- W przypadku realizacji modelu drugiego, zakładającego obrót energią wewnątrz spółdzielni, spółdzielcy powinni także określić w jaki sposób ponoszone będą koszty związane z ustalaniem należności wynikających z rozliczeń energii w czasie rzeczywistym. W tym wypadku należy w szczególności rozważyć konsekwencje prawnopodatkowe.



- Ryzyko finansowe spółdzielców najbardziej ogranicza wariant pierwszy modelu pierwszego - oparcia spółdzielni energetycznej o instalacje OZE stanowiące własność poszczególnych spółdzielców.

Opisane wyżej wnioski/rekomendacje stanowią wyłącznie interpretację przepisów prawa przyjętą w związku z celem niniejszej Koncepcji. Przyjęcie przez spółdzielnię danego modelu rozliczeń oraz realizacji inwestycji w instalację OZE stanowi jej wyłączną decyzję biznesową oraz powinna zostać poprzedzona analizą uwzględniającą aspekty finansowe, ze szczególnym uwzględnieniem dyscypliny finansowej jednostek publicznych oraz aspekty prawnopodatkowe.

16. INWESTYCJA – POZYSKIWANIE ŚRODKÓW PRZEZ SPÓŁDZIELNIE ENERGETYCZNE

Spółdzielnia, jako podmiot posiadający osobowość prawną, może podejmować działania związane z zaciąganiem zobowiązań finansowych we własnym imieniu. Przy założeniu spółdzielni oraz w ramach wykonywanej działalności powstaje majątek, co daje możliwość ubiegania się o:

1. wsparcie finansowe w ramach programów publicznego dofinansowania,
2. kredyty oraz pożyczki.

Otrzymanie tych środków zależy jednak od spełnienia przez spółdzielnię warunków, takich jak:

1. wypełnienie warunków niezbędnych do otrzymania wsparcia finansowego,
2. posiadanie wystarczającej wiarygodności finansowej, niezbędnej do zaciągnięcia zobowiązań.

W celu zaciągania zobowiązań finansowych, spółdzielnia energetyczna powinna mieć osobowość prawną. W tym celu niezbędne jest uzyskanie rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przed dokonaniem rejestracji osoby działające w interesie spółdzielni ponoszą solidarną odpowiedzialność za podejmowane działania.

W przeciwieństwie do spółek kapitałowych, prawo spółdzielcze nie przewiduje istnienia spółdzielni w organizacji, co ogranicza możliwość podejmowania działań prawnych



przed uzyskaniem osobowości prawnej. W przypadku spółek kapitałowych regulacja ta umożliwia, między innymi, nabywanie praw majątkowych czy zaciąganie zobowiązań przez podmioty w organizacji.

W związku z tym, że proces zakładania spółdzielni energetycznej również wymaga poniesienia kosztów, można rozważyć następujące formy publicznego wsparcia:

1. **Wsparcie przedinwestycyjne** – obejmujące usługi doradcze lub konsultingowe finansowane z funduszy publicznych.
2. **Wsparcie inwestycyjne** – przeznaczone dla zarejestrowanych spółdzielni, które ubiegają się o finansowanie. Wsparcie to może być realizowane etapami, z wypłatą kolejnych transz po spełnieniu określonych warunków, takich jak przedstawienie biznesplanu, kompletnej dokumentacji technicznej, czy uzyskanie niezbędnych zezwoleń.

17. PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PRZEZ SPÓŁDZIELNIĘ ENERGETYCZNĄ

17.1. ROZLICZENIA SPÓŁDZIELNI

Zgodnie z Rozporządzeniem, każdy spółdzielca odpowiada za energię pobraną, w przypadku, gdy ilość energii czynnej pobranej przekroczyła ilość energii wytworzonej. Oznacza to, że każdy spółdzielca jest obciążany fakturą VAT przez sprzedawcę energii. Kwota do zapłaty jest pomniejszana o wartość energii wytworzonej przez spółdzielców, ustaloną za pomocą systemu wsparcia (zob. nb. 16 - 19).

W zależności od przyjętego przez spółdzielców systemu rozliczeń wewnętrznych (zob. nb. 20 – 23) spółdzielnia obracać będzie kwotami, których wysokość jest zależna od ilości wyprodukowanej energii. Istotne jest, aby spółdzielnia posiadała środki finansowe wystarczające na pokrycie jej potrzeb finansowych (w sytuacji najprostszej – koszty obsługi księgowej, lustracji, kosztów zrzeszenia w związku rewizyjnym, jeżeli spółdzielnia jest w nim zrzeszona) oraz kosztów organizacyjnych – koszty utrzymania



siedziby, korespondencji, ewentualne wynagrodzenie osób wchodzących w skład organów etc.).

17.2. OBOWIĄZKI DOKUMENTACYJNO-SPRAWOZDAWCZE SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ

Spółdzielnia energetyczna zamieszczona w wykazie spółdzielni energetycznych jest obowiązana informować Dyrektora Generalnego KOWR o każdej zmianie danych, podanych we wniosku o wpis spółdzielni energetycznej do wykazu KOWR, a w szczególności o zakończeniu lub zawieszeniu wykonywania działalności, w terminie 14 dni od dnia zmiany tych danych albo od dnia zakończenia lub zawieszenia wykonywania tej działalności, pod rygorem wykreślenia z wykazu spółdzielni energetycznych.

Spółdzielnia energetyczna od dnia zamieszczenia jej danych w wykazie spółdzielni energetycznych jest obowiązana do:

- 1) prowadzenia dokumentacji dotyczącej ilości energii elektrycznej lub biogazu, lub biogazu rolniczego, lub biometanu, lub ciepła wytworzonych oraz zużytych przez spółdzielnię energetyczną i jej członków;
- 2) przekazywania Dyrektorowi Generalnemu KOWR sprawozdań rocznych, zawierających informacje, o których mowa w pkt 1 wyżej, w ujęciu miesięcznym, w terminie 60 dni od zakończenia roku kalendarzowego.

Dyrektor Generalny KOWR jest uprawniony do przeprowadzenia kontroli związanej z przedmiotem działalności spółdzielni energetycznej.

17.3. WYKREŚLENIE DANYCH SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNEJ Z WYKAZU SPÓŁDZIELNI ENERGETYCZNYCH

Ustawa o odnawialnych źródłach energii przewiduje także możliwość wykreślenie danych z wykazu spółdzielni energetycznych. Dyrektor Generalny KOWR, w drodze decyzji, wykreśla dane spółdzielni energetycznej z wykazu spółdzielni energetycznych, w przypadku gdy spółdzielnia energetyczna:



- 1) przestała spełniać warunek obszaru działalności (maksymalnie 3 gminy miejskie lub miejsko-wiejskie);
- 2) nie usunęła naruszenia któregośkolwiek z warunków dotyczących mocy oraz sprawności instalacji OZE, w terminie wyznaczonym przez Dyrektora KOWR;
- 3) złożyła oświadczenie, o zgodności z prawdą danych zawartych we wniosku o zamieszczenie w wykazie spółdzielni energetycznych, niezgodnie ze stanem faktycznym;
- 4) złożyła wniosek o wykreślenie jej danych z wykazu spółdzielni energetycznych.

Co istotne, ustawa o OZE przewiduje sankcję w sytuacji, gdy spółdzielnię energetyczną wykreślono z wykazu spółdzielni energetycznych, z powodów wskazanych w pkt 1-3 powyżej. Wówczas, wykreślona spółdzielnia energetyczna, zamierzająca prowadzić działalność na danym obszarze, może ubiegać się o ponowne zamieszczenie w wykazie prowadzonym przez Dyrektora Generalnego KOWR nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wykreślenia.

17.4. LUSTRACJA

Lustracja spółdzielni to zorganizowana forma kontroli działalności spółdzielni, prowadzona w imieniu i na rzecz jej członków³⁶. Podstawę prawną dla lustracji spółdzielni stanowi art. 91 prawa spółdzielczego. Jej głównym celem jest ochrona interesów członków poprzez:

- 1) sprawdzenie przestrzegania przez spółdzielnię przepisów prawa i postanowień statutu;
- 2) zbadanie przestrzegania przez spółdzielnię prowadzenia przez nią działalności w interesie ogółu członków;
- 3) kontrola gospodarności, celowości i rzetelności realizacji przez spółdzielnię jej celów ekonomicznych, socjalnych oraz kulturalnych;

³⁶ Zob. szerzej: Lustracja, <https://www.krs.org.pl/lustracja-spoldzielni-2>



- 4) wskazywanie członkom na nieprawidłowości w działalności organów spółdzielni;
- 5) udzielanie organizacyjnej i instruktażowej pomocy w usuwaniu stwierdzonych nieprawidłowości oraz w usprawnieniu działalności spółdzielni.

Lustracja jest obowiązkowa dla każdej spółdzielni i powinna być przeprowadzana przynajmniej raz na trzy lata, a w przypadku spółdzielni w stanie likwidacji – corocznie. Obejmuje ona badanie legalności, gospodarności i rzetelności całości działania spółdzielni od czasu poprzedniej lustracji.

Lustrację przeprowadzają właściwe związki rewizyjne w spółdzielniach w nich zrzeszonych. Spółdzielnie niezrzeszone zlecają odpłatne przeprowadzenie lustracji wybranemu związkowi rewizyjnemu lub Krajowej Radzie Spółdzielczej. Lustratora wyznacza związek rewizyjny, w którym spółdzielnia jest zrzeszona, lub Krajowa Rada Spółdzielcza. Obowiązki lustratora może pełnić osoba, która uzyskała uprawnienia lustracyjne wydane przez Krajową Radę Spółdzielczą.

Lustracja spółdzielcza jest kluczowym mechanizmem zapewniającym transparentność i efektywność działania spółdzielni, a także przestrzeganie przez nie obowiązujących przepisów prawa oraz postanowień statutowych.

